

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Regale Sacerdotium Romano Pontifici Assertum

Sfondrati, Celestino

[Sankt Gallen], 1684

§. V. Tertius Textus Canonicus ex c. venerabilem 34. de elect.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63125](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-63125)

Hic iterum Pontificiam in Reges auctoritatem Innocentius exercuit, nec enim satis habuit spirituales pœnas denunciare, quas plerumque haud magni Principes faciunt; sed temporales etiam ad-jungit, quæ plus doloris habent; Regni videlicet privationem: cùm enim de bello sacro ageretur, inferetidique Catholicā fide terris a barbaro usurpatis; tanti hæc res momenti videbatur, ut posset à Vicario Christi quævis honestâ ratione urgeri.

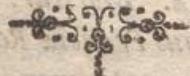
§. V.

Tertius Textus Canon. ex c. venerabilem 34. de elect.

Summaria.

1. Imperium Romanum à Constantino divisum. Eruli Gothi que Italiam dominantur, à Belisario & Narsese vici & expulsi sunt.
2. Alboinus Longobardorum Rex Italiam subigit. Gregorius Papa Martellum Francorum Règem contra Longobardos implorat, Consulatum offert, & in Leonem Isauricum Italiam armat.
3. Extincto Martello regnum Francie Childerico ademptum & Pipino datum auctoritate Zachariæ Pontificis. Stephanus III. Carolinæ stirpi magnates Francie juramento adstringit.
4. Pipino jus Regium à Stephano confirmatur. Pipinus Aistulphum Regem Longobardorum vincit obsidetque. Pax conditionibus facta. Pipinus iterum cum exercitu in Italiam. Ecclesia Romana amplissimo patrimonio aucta. Copronymi postulata à Pipino rejecta. Moritur.
5. Carolus & Carlemannus Francie Reges ob nuptias cum Longobarda à Pontifice correpti emendati sunt. Carolus Magnus

- Desiderium & Ticinum capit. Romae excipitur, & ab Hadriano Pontifice amplissimo privilegio donatur. Gracos vincit ceditque.
6. Carolus iterum armatus Romam: Leonem Pontificem vindicat, ab eodem Occidentis Imperator Augustus constituitur. Origo & Regnum Francorum à Germanis.
  7. Causa, ob quas Imperium Occidentis à Leone Pontifice Franci delatum. Horum in Ecclesiam beneficia. De Regni Franci perpetuitate. Necesitas Imperium in Francos transferendi.
  8. Carolus cum Irene Imperatrice componit: hujus virtutes & vicia. Et iterum cum Nicephoro Logotheta Imperatore. Pontificis Romani in Reges auctoritas totâ hac historiâ sapientia ostensa & exercita.
  9. Auctoritate Pontificis factam Imperii translationem testimonio probatur, etiam Gallorum, & Acatholicon, praesertim confessione ipsius Ludovici Imperatoris.
  10. P. Ludovici Maymbourg. Soc. Iesu de hac re sententia, ejusdem rationes: Refutatur testimoniis Basili, Nicephori, Phoca, Henrici II. Imperatorum: ex annis & calculo Imperii: ex ipsius Maymbourgi & Ludovici Imperatoris confessione: ex Synodo Ticinensi, quam Galli Scriptores agnoscunt, Galliaeque Prelati approbant: ex ratione demum, & objectorum solutione.
  11. Multa in historia Patris Maymbourgi notata. Hactenus diabrevi dilemmate conclusa & confirmata.
  12. Imperium auctoritate Pontificia in Germanos transit dumque Saxoniam.
  13. Recitatur ipsa Decretalis Venerabilem.

I. Tex.

I.

Exodus hujus Decretalis *Venerabilem* est singularis, & Innocentium III. Auctorem habet, pro qua intelligenda sciendum est, Romanum Imperium olim Orientem & Occidentem complexum esse, saepe ab uno, aliquando a pluribus, indivisi tamen, Imperatoribus administratum, donec Constantinus Bizantio aedificato Consules, Senatum, & omnia Romæ privilegia eodem transtulit, ac Imperium inter filios divisit, Occidentem Constantino Juniori, & Constanti; Orientem Constantio partitus.

Constantino igitur magno anno CCCXXVII. è vivis sublato, prima divisio Imperii facta, Romanisque Aquilis duo capita nata: sic tamen scissum Imperium, ut Cæsaris utriusque nomine leges ferrentur, & altero sine liberis functo alter succederet. Immo ab uno saepe Imperatore utrumque Imperium administratum est; nam Constantinus, Julianus, Jovianus soli imperarunt.

Valentinianus anno CCLXIV. Occidente contentus, Orientem Valenti frati suo cessit. Ab hoc tempore usque ad Augustulum Occidentis Imperatorem, hoc est, annum CCCLXXVI. duobus Imperatoribus Oriens Occidensque parebat.

Anno CCCLXXVI. Odoacer dux Erulorum, qui populi Scythiae sunt, religionis Arianae, in Italiam ab iis, qui Nepoti Imperatori favebant, invitatus transit, Venetos expugnat, Augustulum prælio victum captumque abdicare Imperium cogit. Causa occupati ab Odoacre Imperii haec fuit. Nepos Imperator Orestem Patrium militia & copiis præfecerat. Hic majorum avidus, Nepotem Imperatorem in fugam agit, & filio cui Augustulo nomen, Imperium defert. Qui Nepoti studebant, injuriam suam & omnium strage ulturi, Odoacrem Erulorum Ducem in Italiam vocant. Hic Nepote & Augustulo in Ordinem redactis Imperium capit. Miserrima tunc Ecclesiæ facies sub infidelium dominatu. Italiam, Hispaniam, Africam, Goths Wandalique Ariani, Galliam Idololatræ, Orientem Zenon hæreticus gubernabat.

Anno CCCLXXXIX. Theodoricus Gothorum Rex, & ipse Arianus, Italiam bello invadit, & cum Odoacrem Ravennæ

Q 3

bien-

biennio obfessum non vinceret, Italiam cum illo dividit. Sic Imperio Occidentis barbari, Goths videlicet Vandale magna ex parte potiti. Fuit Theodoricus bello impiger & consulatum, triumphum, ac equestrem statuam à Zenone Imperatore ob bene merita, devictosque perduelles accepit; immo in filium adoptatus est; sed beneficiis satur, cùm Orientale Imperium bello, sed frustra tentasset, in Italiam flexit, meliori eventu. Sunt, qui dicant, auctoritate imperioque ipsius Zenonis Italiam contra Odoacrem debellandam accepisse.

Anno CCCCXCIII. Odoacrem Regni socium, & ideo gravem, ad epulas Theodoricus invitat, & nihil suspicantem obturcat, missisque ad Anastasiū Imperatorem legatis pacem ab eo, & Italiam impetrat.

Anno DXXIV. Justinus Imperator Arianos in Oriente agitat, & Ecclesiis pellere aggreditur. Theodoricus Constantinopolim legatos, & inter illos Joannem Pontificem mittit, Arianis pacem à Justinō impetraturos. Pontifex summā omnium gratulatione exceptus, totā civitate cum facibus ad duodecim miliaria obviam effusa. Ejus precibus pax Arianis data, non tamen Ecclesiae redditæ, quæ causafuit, ut Theodoricus reducem Papam mori compulerit. Secutæ paullo post Boëtii & Symmachii Senatorum cædes, & ipsius Theodorici funesta mors, rotam ab eo tempore vertente fortunā, cùm in Joannem Pontificem sœviit. Regnum Athalarico Nepoti cessit, matre dum adolesceret, gubernante.

Anno DXXXIV. Athalaticus corruptis moribus adolescens octavo Regni moritur, & Theodatum Theodorici ex sotore nepotem successorem habet. Hic Amalasuntham Athalarici matrem exilio primū, deinde capite mulcat: cuius necem, utpote amicitia & fædere sibi conjunctissimæ vindicaturus Imperator Justinianus, legatos Theodati, qui pacem petebant, domum remittit, & bellum in Gothos parat, ac paullo post infert, Belisario Duce.

Anno DXXXVII. Belisarius Siciliam, Neapolim, Romam expugnat, debellatis Gothis.

Anno DXLI. Totilas cum parvâ Gothorum manubis collatis signis Gracos acie fundit, magnâque Italiam partem occupat.

Anno DLIII. Totilam victoriis & potenti exercitu ferocem

Justi-

ex c. licet. 6. de votis.

Justinianus Narsete duce vincit cæditque, & paullo pôst Theiam Gôthorum fortissimum. Sic tandem Justinianus Imperator operâ fortissimorum Ducum Belisarii, & Narseti Africâ Italâque barbaros pellit, & Occidentem Orienti conjungit, utrîque Imperio uno Prin-
cipe, ut olim dominante.

Anno DLXVII. Justinus junior per præfectos Italiam gubernare cœpit, quos Exarchos dicebant: istorum dominatione oppressa potius Italia, quam defensa. Hoc eodem anno natæ inter Narseten Romanosque discordiæ Italiam perdiderunt. Invidebant Narseti opibus & gloriæ Romani, & ideo apud Justinum Imperatorem, & Sophiam conjugem accusarunt. Justinus missus ad Italiam præfeceturam Longino, Narseten in Græciam revocat, ubi tantis opibus dicunt affluxisse, ut ingentem cisternam thesauris, quos Italia extulerat, impleret, occisis tamen consciis ne proderent. Recenti adhuc iniuriâ calente in magis magisque incendit scomma Imperatricis, quæ per contemptum jusscrat in gynecæum Naserem ire, illuc cum virginibus lanas texurum. Ille in vindictam præcepit, missis per legatos opimis frugibus, Longobardos ex Pannonia in Italianam vocat, quam Alboino Duce, Saxonum, Bulgarorum, Sarmatarum, Suevorumque auxiliis præponente invadunt torrenti similes. Ticinum triennali obsidione captum. Alboinus dolo Rosimundæ uxoris ab armigero, quem amabat, infeliciter cœsus. Fuere Longobardi Germana gens ad Albim fluvium, ubi nunc Magdeburgum, & Halberstadtum.

Anno DXCI. Longobardi operâ Theodolindæ Reginæ ad fidem Catholicam conversi, & Italiam potiti, Ravennam tantum, Româque exceptis, quæ Græcis adhuc & Exarchis parebant, sed paullo pôst sub Rege Ariovaldo ad Arianos deficient.

Anno DCLXIII. Constans Imp. Longobardis bellum, sed frustra movere. Romam venit, & omnia ex ære Urbis monumenta, etiam regulas Constantinopolim transfert. Grimoaldus Longobardorum Rex Catholicam fidem profitetur.

Anno DCCXII. Luithprandus Rex Longobardorum regni sui initio Romanæ Ecclesie confirmat donationem, aut potius restitutio Alpium Cottiarum, (quidquid videlicet ab Alpibus usque ad fines Galliæ continetur:) jam nuper ab Ariberto factam.

Anno

Anno D C C X X V. Carolus Martellus Francorum Princeps, & regis palatii Praefectus Saracenos Galliae infusos vincit, deletque, cæsis unâ die cum Rege Abdirama ter centies septuages quinques mille: Gallorum mille quingenti nec plures desiderati. Et iterum in Franciam transire ausos iterum prælio fundit, Avenione recepta, quam occupaverant. Fuit Martellus Pipini Francorum Principis & palatio Praefecti filius, ex pellice Alpaide, qui à patre hæres scriptus, æmulis (Eudone præsertim Aquitanæ Duce) oppressis, Franciam moderabatur.

Anno D C C X X VI. Gregorius II. qui tunc Romæ sedebat, victoriis Martelli excitatus, se suamque Ecclesiam Franco defendendam committit, ac toties victoris opem & arma contra persecutio-nes insidiasque Leonis Isaurici implorat, oblato Romæ consulatu. Causa Francos appellandi hæc fuit: Leo Isauricus sævissimis decre-tis totâ Græciâ sacras imagines profligaverat, ferro, incendio, tor-mentis in eos grassatus, qui non parebant. Nec Oriente conten-tus, ferale editum Romæ promulgat. Hinc omnium animi ad-le-ditionem versi. Gregorius Papa Imperatore toties monito, nec un-quam victo, Concilium Romam indicit: illic Leo hæreticus accla-matur, dirisque percutitur, omniisque tributo, quod populus pende-bat, Gregorii sententiâ privatur. Atque ut vires consilium juvarent, ad Martellum decreta legatio, consulatus, & dona oblata, protec-tio, au-xilium petita. Martellus se in Italiâ venturum spondet, præmittitque Abbatem Corbeensem, qui fœdus sanciat, & Romanis auxilium offe-rat: hæc prælusio Imperii postea in Francos translati. Gregorius Eccle-siâ velut à naufragio in portum collectâ sanctè defungitur. Vide Ce-drenum, Zonar. Spondan. Maymburg. lib. 1. histor. Iconoclast. Fredegar. c. 110. in Chron. Ubi: *Eo enim tempore, inquit, bis à Roma beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulchri cum vinculis S. Petri, & muneribus magnis, & infinitis legatione (quod anteà nullis auditis, vel visis tempo-ribus fuit) memorato Principi destinavit. Eo pabto patrato, ut ad partes Imperatoris recederet, & Romanum consulatum præfato Principi Carolo sanciret.*

Anno D C C X X IX. Leo Isauricus per Eutychium Exarchum iecto cum Luithprando fœdere Romam cum exercitu contendit, Gre-gorium II. Pontificem maximum capturus. Rex Gregorio obviâ pro-gresso ad pedes allapsus veniam sibi, & Eutychio impetrat, auream-

aureamque coronam, & arma ad sepulchrum D. Petri, trophya vide-
licet reverentiae ponit.

Anno DCCXXXIX. Luithprandus Romam repetit, obsi-
detque, & vastato circum agro Romano, ac in primis Basilicā D.
Petri, exercitum reducit. Causa belli, quod nolle Gregorius III.
Transamandum Ducem Spoletanum tradere, quem Regis crudelita-
tem fugientem hospitio acceperat. Hinc Longobardorum fortuna
occasum spectare.

Anno DCCXL. Gregorius III. semel iterumque Martellum ur-
get. Luithprando jam urbi imminente, & extrema parante, bis in litte-
ris ad eum datis *Filiū Christianissimum appellat*, quem titulum, velut
immortale Religionis elogium, Galliae Reges deinceps observarunt.
Martelli præmatura mors expeditionem morata est. Princeps inter fe-
licissimos numerandus, si bonis Ecclesiasticis manum abstinuisse, hac
enim de causa funesta morte consumptus est, de anima litigante adhuc
historiā. (a) Reliquit Martellus duos filios Pipinum & Carlonum.
Hic Romae Monachum induit, Pipino & Palatium & Regnum mo-
derante, auctoritate regiā, non nomine; sic enim multis jam annis fa-
ctum, ut Regibus otium & delitiae, Magistro palatii vires & auto-
ritas cederent. Audi Eginhardum Carolo Magno à Secretis ejusque
comitem individuum, sic enim scribit; *Opes & potentia Regni penes*
Palatiū p̄fectos, qui Majores Domus dicebantur, & ad quos summa Im-
perii pertinebat: Neque aliud relinquebatur, quam, ut Regio tantum no-
mīne contentus, crine profuso, barba submissa, solio resideret, ac speciem do-
minantis effingeret, legatos undecimque venientes audiret, eisque abeunti-
bus responsa (qua erat doctus vel etiam jussus) ex sua velut potestate redde-
ret: cum præter inutile Regis nomen, & precarium vita stipendium, quod
ei p̄fectus aula, prout videbatur, exhibebat, nihil aliud proprii posside-
ret, quam unam & eam perparvi redditus villam, in quadomum, ex qua
familios sibi necessaria ministrantes, atque obsequium exhibentes paucā nu-
merositatis habebat. Quocunque eundum erat, carpento ibat, quod bubus
junctis, & bubulco rustico more agente trahebatur; sic ad palacium, sic ad
publicum populi sui conventum, qui annuatim ob Regni utilitatem celebra-
batur, ire, sic domum redire solebat. At Regni administrationem, & om-
nia, qua vel domi vel foris agenda ac disponenda erant, p̄fectus Aula
procurabat.

R

Anno

(a) V. epist. S. Bonif. ad Athelbald. Merciorum Regem, & Spond. ad Ann. 741,

Anno DCCLI. Pipinus Romam ad Zachariam Pontificem Legatos mittit, qui expositâ Childerici Regis inter otia & voluptates marcenatis vecordiâ, populorum consensu Pipinum Regem exoriantur; Regni & Ecclesiæ periculo sub Principe imbelli, tuncque omnium negligente; Regnum transferri in eundem Pipinum rogant, solutis Francis eo Sacramento, quod Childerico dixerant ultimo Meroveicæ stirpis. *Hoc omnium esse votum, qui pro studio, pacisquæ belli ignaro Principe, alium sapientiâ, victoriis, gloriâ florentem cuperent.* Res diu Roma agitata. Zacharias tandem Francos juramento solvit, suâque auctoritate, & Procerum consensu Regnum Pipino defert. De hac Regni translatione pluribus infra. Vide interim Paulum Æmilium rerum Francicarum scriptorem accuratissimum. Egmarum in *Vita Caroli Magni* hand procul initio.

Anno DCCLII. Moritur Zacharias, qui ut pietatem & beneficia Regum Francorum præmio aliquo donaret, Pipino nominationem Episcoporum ad Ecclesiæ vacantes concederat, teste Luppo Abbe Monasterii Ferrariensis in Gallia, Epist. 81. Spondano annum DCCLII.

Anno DCCLIII. Aistulphus Longobardorum Rex Ravennæ, totoque Exarchatu potitus, Romanas ditiones vastat, & ubi, eius occupandæ cupidissimus erat, bellum inferre parat. Stephanus III. Constantinopolim ad Copronymum Imperatorem legatos mittit, qui auxilium & arma peterent reliquis Imperii defendendis. Verba Legatis data, Copronymo nullum aliud bellum, quam cum Sanctis eorumque imaginibus agitante. Stephanus ad preces & munera conversus barbarum Aistulphi animum placare aggreditur, sed frusta: immo adjecit minas, se ferro & igni Romam deleturum, nisi Longobardos admitterent. Quid faceret Papa tam vicinâ pernicie? Pipinum compellat. Miss continuò legati Rodigangus Episcopus & Ancharius Dux, qui Stephanum in Franciam deducerent: nec unquam oportunus auxilium jam Urbem Longobardo cingente. Soluta continuò reverentiâ & metu Franci obsidio. Stephanus à Legatis Pipini ad Aistulphum deductus, à quo petita, nec impetrata cum Exarchatu Ravennæ in Franciam contendit: illic omni honore cultaque exceptus, Rege una cum liberis & uxore non tantum ob-

viam

viām progresso, sed etiam aliquousque Pontificis equum comitante.

IV. Anno DCCLIV. Stephanus Papa ius Regium Pipino confirmat, filios coronat, & traditā sibi à DEO potestate, Franciæ proceres juramento adstringit, nunquam ex alia quam Pipini, hoc est, Carolina stirpe Reges admissuros. Agebat tunc Pipinus Lutetiarum in Gallia. (a) Eodem anno Pipinus Stephani hortatu, qui bello abhorrebat, missis legatis Aistulphularum urget, Ravennam, Exarchatum, & injustè occupata restitueret, nec bellum exspectaret. Sed furdo obstinatōque ad postulata barbaro, cum valido exercitu in Italiam movet: Aistulphum in Alpium faucibus occurrentem cedit, fugatque, & Papiæ inclusum obsidet. Stephani rogatu, quem humani sanguinis cædiumque expugnatâ urbe pœnitiebat, pax cum barbaro iis conditionibus facta, ut Ravennam aliásque civitates redderet, & fidem juramento obstringeret. Pipinus Victor in Galliam redit duplī triumpho auctus, & quod gentem hactenus bello invictam dominisset, & quod Deo, non sibi militasset, exemplo in Regibus raro, sed glorioso.

Anno DCCLV. Aistulphus pactorum, fidei, ac juramenti negligens in Urbem & Pontificem se armat. Ferro, igni, rapinis omnia vastata: Virgines etiam sacræ stupris fœdatæ: incensa tempa, infantes in matrum amplexibus sinuque confossi, omnique crudelitatis genere sævitum, & Romam exercitus admoti. Stephanus Pipino iterum supplex; missaque in Galliam litteræ dolore, precibus, querelis mixtae, quæque non Regem tantum pietatis & gloriæ avidum, sed scopulos traxissent. Pipinus ergo iterum in Italiam cum exercitu. Aistulphus in Alpium angustiis fusus & Ticini obsecus: nec prius venia data fœdusque compostum, quam Ravennam, Exarchatum, aliásque civitates omnes, Ariminum, Pisaurum, Anconam, Auximum, Urbinum, Rhegium, Mantuam, Ducatus Spoletanum & Beneventanum redderet, (b) quæ omnia Romano Pontifici à Pipino donata, &

R 2

claves

(a) Vide Anastasium in Stephano III. Theophanem lib. 22. & epist. Ludov.

pii Imperatoris in Areopagiticis. Spondan. ad hunc annum.

(b) Vide Leonem Ostiensem hist. Cassin. l. 1. c. 7. Maymb. l. 2. hist. Iconoclast.

claves per legatos missæ, quas Pontifex velut munus agnosceret, non sibi, sed Petro datum, sepulchro Apostolorum imposuit. Paullo post à Copronymo Imperatore legati adfuerunt, qui victoriam Pipino gratulati, Exarchatum (partem videlicet Imperii) repetebant. In casta admitti, auditique, & à Pipino magnificè responsum. Gracorum Imperatores à Pontifice Maximo, à senatu, ab Italia tota, à se ipso sape & repetitis legationibus rogatos, ut Italiā à barbaris defendarent, nec tantum non defendisse, hostium furori, & rapinis expositam, desertāmque, ab ipsis super Imperatoribus, qui tueri debebant, eorumque, prefectus miserrimè afflictam esse. Pontifici maximo, Vicario Christi insidias struntas, & quod barbari non fecerant, sapienter in vitam conspiratum esse: Religioni palam per edicta & supplicia illusum: & denique in Italiam non tanquam in dictione Imperii, sed hostili terra à Gracis servitum. Venisse ergo in Italiam cum armis Pipinum, non ut Gracis Provinciam, sed ut oppressos & innocentes latronibus eriperet. Quam Imperatores Graci pro derelicta habuissent, à se justè occupatam, & cum posset retinere, Deo tamen donasse, à quo & Victoriam agnosceret, & cum Galli atque Regna accepisset, aut Italiam non indigeret: scilicet victorem, non praedonem adesse: nec spoliis, sed gloria & pietati militare: irent, referrent Copronymo, non prius spem in Italiam & redditum illi fore, quam cum gladio, quem pro Ecclesia Pipinus accinxerat, transegisset.

Anno DCCLVI. Desiderius extinto Aistulpho, à Longobardis in Regem elititur annitente Stephano, cui omnia promiserat.

Anno DCCLXVIII. Moritur Pipinus, duosque filios Carolum & Carlomanum relinquit, inter quos Regnum Francie divisum.

V. Anno DCCLXX. Bertruda Caroli & Carlomanni mater in Italiam profecta, duobus filiis Regibus, duas Desiderii filias jungit: quod ubi Stephanus IV. Papa, intellexit, litteras & Legatos in Franciam mittit, quibus excommunicationem regiis fratribus intentat, nisi matrimonium continuò abrumptant: Non posse legitimis nuptiis jam innixos alias jungere. Hoc cum Longobardis connubio Franciam, & Religionem periclitari; faminas enim maritis, Regnis, & antiquae pietati fatales fuisse: sumptuosos animum Longobardos, & Regia affinitate nicos, crudelius, quam sub Pipino Ecclesiam vexaturos. Clausula litterarum flammæ & doloris plena hæc fuit: Præsentem igitur exhortatio-

nem nostram atque adjurationem in confessione Beati Petri ponentes, & sacrificium super eam, atq[ue] hostias Deo nostro offerentes, vobis cum lacrymis ex eadem sacra confessione direximus, & si quis (quod non optamus) contra hujusmodi nostre adjurationis, atque exhortationis seriem agere præsumperit, sciat se auctoritate Domini mei Beati Petri anathematis vinculo esse innodatum, & à Regno DEI alienum, atque cum diabolo, & ceteris impiis aeternis incendiis concremandum deputatum. At verò qui observator & custos istius nostre exhortationis extiterit, aeternis premiorum gaudiis cum omnibus Sanctis & Electis DEI particeps effici mereatur. Præpotuit hæc Pontificis monitio apud Carolum, qui sequenti anno Bertham Desiderii filiam thalamo abdicavit, nuptiis etiam impotenter. Hoc repudium quantumvis Papæ, & Episcoporum judicio factum quāplures in Gallia offendit, qui pietatem rerum ignorantiae prætexebant.

Anno D C C L X X I. Moritur Carlomannus, cuius uxor filia Desiderii Regis unâ cum liberis ex eo susceptis ad patrem refugit: & Carolus ex decreto Episcoporum, atque Optimatum totius regno Franciæ portur, exclusis ex Rege nepotibus. (a)

Anno D C C L X X I I I. Desiderius Longobardorum Rex Italiam totius dominium animo agitans, Ecclesiæ ditiones populatur, Exarchiam Ravennatem occupat, & Romam cum exercitu contendit. Causam belli præter dominandi votum, hanc referunt annales, quod Hadrianus Papa Caroli ex Desiderii filia nepotes nollet Reges consecrare, habilesque paterno regno, cuius tunc Carolus potiebatur, reddere. Dabimus verba Æmilii Gallicarum rerum scriptoris in vita Caroli Magni prope initium: *Longobardus, inquit, contendebat, ut, cum manu Summi Pontificis non modo Pipinus, sed & Carolus, & Carlomannus inuncti fuissent, eorumq[ue] soboli ius regnandi datum a Francis, Hadrianus Pontifex Carlomanni liberos, eosdem Pipini nepotes, Reges appellaret, inungeretq[ue], quod ejus judicium sanctum apud Francos fore non dubitaret, Regnumq[ue] paternum ad adolescentes reditum.*

Habebat interim Constantinoli Copronymus Imperator, Italiam suam immemor negligensque Exarchi, ut in alieno fieri amaret, orio & præsentibus stuebantur delitis futurorum incurri. Hadrianus ergo Pontifex Maximus Carolum Regem implorat, qui floruit anno 723, & obiit anno 727. R. 3. rentissimis.

(a) V. Adelnum in annal. Regum Franc. ad hunc annum.

rentissimis armatorum copiis cinctus binâ clade custodiis cæsis, Alpes penetrat, Desiderium ejusque exercitus in fugam avertit ipsumque Ticino includit. Sequenti anno sedente ad Ticinum exercitu, Carolus cum regni sui Ducibus Romanam profectus, illic Paschalia agitat, donationem à Pipino factam suâ omniumque Regni Ordinum auctoritate confirmat, Ticinum reddit, sexto que mense obfessum, morbo in Longobardos grassante tandem expugnat. Desiderius cum uxori captus Leodium deportatur. Aldagius filius maritimo itinere Constantinopolim evadit, ubi à Copronymo humaniter acceptus, & Patricius factus, Hic Regni Longobardici occasus fuit, sexto supra ducentesimum, quam cæpisset anno. Gallicis præsidiis omnia firmata, Carolus novo Regno auctus, & Ecclesia metu hostis tam præpotentissimæ tandem liberata, & velut post longam tempestatem in portum appulsa est.

Refert Sigebertus in *Chronico*, quod scripsit anno MCXII, Carolum capto Ticino Romanam profectum, ibique in synodo centum quinquaginta trium Antistitum ab Hadriano jus accepisse summum Pontificem eligendi, omnesque Archiepiscopos & Episcopos investiendi: quod ex Sigeberto totidem verbis exscripsit Gratianus in c. *Hadrianu* 22. dist. 63. quæ tamen à nullo ante Sigebertum memoriae traditis illisquidem, qui vitam & gesta Caroli ad annos singulos scripserit. Immo affirmant omnes eum Ticino capto non Romanum, sed in Franciam celeriter profectum Saxones debellaturum. Et Eginhardus, qui Carolo à secretis fuit, expressè habet, Carolum non nisi quater Romanum profectum, hoc videlicet anno in expeditione Longobardica; & DCCLXXX. Voti causâ; & DCCLXXXVI. contra Ducem Beneventum; & DCCC. quando Imperator à Leone III. est renunciatus. Sed cui bono Sigebertus hoc fingeret? audi Morerum in suo Dictionario Gallico, & ipsum Gallum in vita Sigeberti: *Sigebertus*, inquit, *Henrico* IV. contra *Gregorium VIII. Urbanum II. Paschalem II. Summos Pontifices adhæsit*, qua causa illi fuit, ut multa scriberet, non in præjudicium taxum sedis Apostolice, sed etiam falsa & petulanter effusa. Vide etiam Spondanum æquè Gallum ad annum DCCCLXXIV. num. 3. quæ ad eundem annum etiam Baronii sententia est. Sed pace eminentissimi Baronii, cui omnem venerationem meritò profitemur, verius videtur *Canonem Hadrianus*, legitimum omnino esse, cùm habeat canones

alios

alios consonantes, videlicet. c. in Synodo 23. distinet. 63. c. Ego Ludovi-
c[u]m 30. e[st]dem distinet. & Gratianum ad c. sacerorum Canonum eodem lo-
co: quos omnes falsitatis arguere, & est difficile, alisque idem faciendo
exemplum præmunire, & toti Decreto auctoritatem ac fidem abroga-
re: maxime cum hoc privilegium ab Hadriano Imperatori concessum,
a Ludovico & Ottone I. Ecclesiæ remissum fuerit, illique renuntia-
tum, ut patet ex c. ego Ludovicus, distinet. 63. & sequentibus. Neque
hoc est absurdum, electionem Papæ fuisse Imperatori concessam; li-
cet enim potestas & iurisdictio Papalis non proveniat ab homine, vel
eligitibus, qui potestate, quam ipsi non habent, aliis concedere
non possunt. Reg. 79. in 6. sed a solo DEO immediate. c. novit. de ju-
diciis. Nominatio tamen & designatio personæ est ab homine, subja-
cetque humano Juri, & sapè pro temporum ratione quoad modum de-
signandi, vel eligendi personam variatum est, ut patet ex c. in nomine,
distinet 33. c. nosse, distinet. 63. c. licet, de eleccióne. c. ubi, eodem in. 6.

Anno DCCLXXVI. Aldagius Desiderii filius classe à Græco
acceptâ in Italiam solvit, cuius advenientis famâ excitatae Longobardo-
rum reliquiae: inter alios Rogaudus Foro-juliensium Dux arma con-
tra Gallos capit, & exercitum dicit. Sed Carolus in Italiam pervolat,
mirâque celeritate Rogaudum in ipso belli apparatu opprimit, cædit-
que. Aldagius desperatis jam rebus, Regni que repetendi spe omni
consumptâ in Græciam vela facit.

Anno DCCLXXXVIII. Simultas inter Francos Græcosque
prorumpit. Imperabant Orienti Constantinus & Irene mater, qui
auditis Caroli victoriis non tantum de Italia repetenda, Græcis erpta,
nihil cogitabant, sed insuper legatos in Galliam miserant, qui & victori
gratularentur, & ejus filiam Rotrudem Imperatori peterent, pacemq;
inirent: quæ omnia à Carolo benignè præstata, eoque magis, quod
speraret posse hisce nuptiis Orienti Occidentem conjungi. Sed Irene
potentiam Caroli verita, timensque ne Francos semel admissos exclu-
dere numquam Imperio posset, sibi que commune cum filio sceptrum
excuterent; nuptias subito abrumpit, filioque quantumvis invito, &
altis amoribus flagrantí Armenam jungit, Mariam nomine, & Caro-
lum invadit auctore belli & Duce Aldagiso Desiderii filio. Sed victi
omnes fortunâ & virtute Caroli; Aldagius interemptus, & ita ulti-
mæ Regni Longobardici favillæ in ipso micandi conatu penitus extin-
ctæ, beliumque in Græcos ayersum.

Anno

Anno DCCXCV. Hadrianus Papa deletis Longobardis florenteque Italia moritur. Eadem die Leo III. mortuo suffectus tanto omnium consensu, & virtutum, quibus præfulgebat, admiratione, Hadrianum obumbraret: hinc nata invidia, & conspirationes.

Anno DCCXCIX. Paschalis & Campulus Hadriani Nepotes, Leonem III. publico ritu litanias majores obeuntem cum armorum manu invadunt, & in terram dejecto oculos effodiunt: sed eadem nocte à Beatis Apostolis sanitati redditus, elulis custodiis Paderbornam ad Carolum evadit, ejusque armis se, mitrâ inque vix capite hærentem committit. Humanissimè à Carolo exceptus, & cum magno Optimatum & Antistitium numero Romam præmisus, Rege mox secuturo.⁽¹⁾

VI. Anno DCCC. Hic tandem est annus, quo Imperium Occidentis in Francos translatum est, & cuius nostræque Decretalis causa hanc narrationem suscepimus. Hoc igitur anno Carolus cum exercitu in urbem venit, non tam Leonis, quam Christi injurias vindicaturus. Nunquam Romæ tantum exterorum mortalium fuit, duo maxima Orbis capita videre cupientium. Carolus indicto in Ecclesiam D. Petri omnium Optimatum & Præsulum Franciæ Italique conventu causas aperit, ob quas armatus in Italiam yenerit. Dein criminatores Leonis producti auditique: cùm subito omnium Antistitium Magnatumque in hæc verba orra conclamatio: *Nos Apostolicam sedem, qua est caput omnium DEI Ecclesiarum, judicare non audemus: nam ab ipsa nos omnes & Vicario suo judicamur, ipsa autem à nemine judicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit: sed sicut ipse summus Pontifex consuevit, jubeat, & canonice obediemus.* Spondanus ad hunc anum. Dabimus etiam verba Pauli Æmilii in historia Caroli Magni lib. 3. Rerum Franc. Cognitus de Leone Pontifice venerat Rex, cùm igitur ad cognoscendam causam consedisset, qui in Pontificem Maximum manu injecerant, alienis criminibus audaciam sequentes, ultro cum accusabant. Carolus questor, Leo idem & accusator & reus. Conjuratores utrumque & accusatores & rei. Francus dici, recitari, perorari jubebat: haec tenus silentium actum. Cum vero ad rogandas sententias descendit Rex, tunc demum patientia silentiumque raptum, ac omnis simulatio deposita. Episcopim agis sacrosanctæ potestatis, quam Regie Majestatis memores, consentienti ore reclamaveré: summū optimumq.

⁽¹⁾ Vide Paulum Æmilium in Vita Caroli.

Regem esse Carolum: sed cuinam tandem de Pontifice maximo judicium facere fas esset? Susciperet Leo in gremium causam suam: quiq; in catetos clavium jus haberet, dese quoque ipse incorrupte judicare, solo Numine vel teste conscientia, vel vindice. Idem pluribus citatis refert P. Maymburg. ad annum DCCC. in hist. Iconoclast. Leo igitur sibi jus dicturnis ambonem concendit, tactisque sacris Evangelii, solemni jurando innocentiam suam probavit: omnium secura gratulatio, & perinde ac oraculo cœlis lapso fides Vicario Christi habita. In Sicarios, qui manus Pontifici intulerant, velut Majestatis reos sententia capitis dicta, sed rogante Pontifice exilio mutata. Agebatur dies Natali Domini nostri sacra, & plateas omnes infinita vis mortalium occupaverat, Rege ad sepulchrum D. Petri processuro. Palatio prodiit Francicæ Italicaeque nobilitatis flore stipatus, vultu grandi & Majestatis pleno: vibrantibus oculis, & radio quodam, qui venerationem juxta & amorem provocaret, aspersis: promissâ comâ, vultu roseo, lentisque incessu, & qui heroëm deceret. Paludamentum humeris injectum ex auro textili multoque adamante adstrictum. Sic per longos spectantium & acclamantium ordines progressus ad tumbam D. Petri in genua procidit. Post longas preces surgenti Leo Papa diadema auro & margaritis grave imposuit, ac Imperatorem Augustumque salutavit. Secuta velut ex condicto Senatus Populi Romani apprecatio confusis vocibus acclamantium: *Carolo piissimo Augusto à Deo coronato, Magno, Pacifico, & Imperatori Romanorum vita & victoria.* Unctio sacra à Leone coronationi addita, sparsum in populos aurum: & sic tandem in Francos Imperium perlatum auctoritate Leonis III. Pontificis maximi, & Senatus Populi Romani consensu.

Francorum, si Paulo Æmilio credimus, origo hæc fuit. Captâ incensâque Trojâ nobilissima civium manus Duce Francione ad Mæotin paludem consedit, illic conditâ civitate. Ex his sedibus Duce Marcomiro in eam Germaniae partem, quæ nunc Franconia appellatur, concessit, eaque occupatâ Faramundum primum apud Historicos Regem habuit (nam Reges jam multo ante habuisse certum est:) sicque Francorum Regnum in Germania est natum: quod post Ciceronem ad Atticum testatur etiam D. Hieronym. inter Saxones videlicet, & Alemannos Franciam incoli non

iam latam quām validam. Et Paulus Aemilius, qui res Francicas in Gallia scripsit, uti apparet ex Epigrāmata historiæ præfixo: *Māfīsa, inquit, fides est Franciam Franconiam esse, & in idem ortos, quā Francorum postea in Gallis confedēre.* Quæ causa est, ut Innocentius III. inc. *Venerabilem 3 4. de electione;* & Clemens V. *Clement. un. cā. de jurejurando dicant, Imperium à Græcis ad Germanos translatum fuisse in persona Magnifici Caroli, quem tamen ex c. ego Ludovicus distinct. 63.* constat fuisse Regem Francorum: quod omnes etiam historici tradunt, ut appareat & Francos Germanam fuisse Gentem, & Carolum Germaniæ imperāsse, immo in Germania natum esse, quod manifestum est, ex nominibus quæ ventis & mensibus germanicè impoluit, teste Eginhardo *in vita Caroli.* Sub Probo Imperatore suos in Gallia à Romanis interemptos vindicaturi totum penè Romanum Imperium terrā marīque Franci incursarunt, captis Syracusis. A Constante, cùm Gallias invadere parant, vieti, & Romanis fædere juncti, tandem patrium solum egressi, Duce Clodione, circa annum Christi *ccccxxv.* Rhenum transmittunt, in Treviros & Gallias penetrant, & sub Marciano Imperatore anno *DLVI.* ductu Childerici Francorum Regis feliciter Galliæ lāpiūs occupatæ perditæque potiti Regiam Parisiūs figunt, testibus Sigebertho *in Chronico & actu S. Genoveſe.* Spondano ad annum *cccclvi.* P. Maymb. de la *denenze l. 1. f. 4.* Sub Clodovæo Rege mirum, quantum Franciea potentia & Regnum excrevit: cùm enim Alemanni, hoc est, Germani, qui Reno à Gallis, Alpibus ab Italia dividuntur, Sicambros Francorum Socios bello vexarent, Clodovæus Alemannis acie & miraculo vieti, eorumque Rege occiso, Alemanniam Regno Francico ad junxit. Sed regnante Carolo, de quo nunc agimus, res Francica ad summum potentia gloriæque pervenerat, Boiarā, Italiā, Sclavoniā, Dalmatiā, Istriā, Daciā, quæ Walachiam, Moldaviam, & Transylvaniam complectitur, Pannoniā totāque Germaniā, quæ Reno, Danubio, Oceano septentrionali, & Vistulā fluvio continetur, in potestatem redactis, & aliquā insuper, citra Iberum amnem, Hispaniæ parte; ut planè dignissimus tunc fuerit Carolus, cui tot victoriis, & pietate insigni Imperium deferretur.

VII. Et fuerunt omnino causæ quām plurimæ, quæ hanc translationem Leoni Pontifici Maximo in Francos persuaserunt.

Sum-

Summa erant in Romanam Ecclesiam Regum Franciæ merita, quæ jam præcesserant. Clodovæus morti proximus coronam auream, gemmisque distinctam, quam Regnum vocant, B. Petro dono miferat, quasi Francorum Regnum Ecclesiæ defendendæ oppignorâset. Hincmarus in vita S. Remigii. Eosdem Francos tot jam Pontifices, cum periclitabantur, appellaverant, Pelagius, Gregorius, Stephanus, Adrianus, Leo, felici semper eventu. Pipinus bis in Italiam cum exercitu descendenterat, sedemque Romanam à barbaris jam ultimè exspectantem liberaverat, donatisque amplissimis patrimonii ex serva Reginam fecerat. Carolus ipse in præfatione ad sua capitularia inter alios titulos hunc velut maximè regium suo nomini præfixerat: *Carolus Rex Francorum devotus S. Ecclesia defensor, humiliisque adiutor.* Et ad Episcopos Hispaniæ in litteris contra hæresin Nestorianam: *Carolus Rex Francorum, & Longobardorum, Patricius Romanorum, filius ac Defensor sacra & Romana Ecclesia;* & in testamento filiis Regibus ante omnia mandavit, curam & defensionem Romani Pontificis susciperent. Verba testamenti sunt: *Super omnia autem jubemus, ut ipsi tres fratres curam, & defensionem sancti Papæ simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Carolo, & beata memoria genitore Pipino, & à nobis postea suscepta est, ut eum cum omni adjutorio ab hostibus defendere visitantur.* Quod testamentum, eoque contentam Regnorum inter filios divisionem Leoni III. per Eginhardum à secretis confirmandam postea transmisit. (a) Idem denique Carolus jam quartâ vice armatis in Italia & pro Ecclesia stabat; cui ergo Imperium Occidentis majori jure, majorique merito Pontifex deferret? Accedebat jam à tempore D. Augustini vulgatum inter Patres Vaticinium: *Francorum Regnum perperum fore, nec ante mundi finem desisturum.* Meminit hujus Vaticinii D. Augustinus in libello de Antichristo. tom. 9. Quæ omnia si cessarent, necessitas tamen extorquebat omni ratione major. Quis enim tunc temporis Romanam Sedem arcemque Religionis contra Barbaros Græcosque alias tueretur? Orientis Imperium olim sub Theodosio totâ Asiâ, Africâ, & Europâ florentissimum jam Barbari majori ex parte obtinebant. Bulgari videlicet, Aves, Saraceni. Vix tanti dominatûs reliquias in minori Asia, Thracia,

S 2

Græ-

(a) Aimoinus lib. 4. c. 94. Ado Viennensis in Chronico. Spondanus ad Annum pccvii.

Græcia, Macedonia Imperatores Græci possidebant, & hanc ipsam tantulam partem hærefes multæ, sœvæ, cruentæque vastabant, & præfertim Iconoclastarum, quæ à Leone Isaurico nata, per Constantium Copronymum, & Leonem Armenum Imperatores duxerat, plus Catholici sanguinis hauserat, quam sub Cæsaribus ethnicis antiquæ persecutio[n]es: nec contenta Orientem corrupisse, per edicta & insidias Exarchorum in Occidentem & Italiam devolabat, summo Religionis discrimine. Accedebant domesticæ clades, discordiaque, Irene Imperatrice cum filio Constantino de Imperio pugnantem. Solus ergo, qui pulsatae tot periculis Ecclesiæ subveniret, Carolus Magnus supererat, & vicinus & potens, & pietate potentiam æquante. In hunc igitur summa rerum deposita est, præstitumque jumentum, cuius forma in libro Rituum habetur, & videri potest apud Spondanum anno MCCC. n. 3,

Hiems Romæ à Carolo acta, r[es]que urbanæ & Italicae curata: leges etiam ab illo editæ, quas viginti tribus capitulo[n]is comprehendit, inter quas una habetur. *Can. 3. distinct. 19.* in hæc verba: *In memoriam B. Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam & Apostolicam Sedem, ut, quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat Ecclesiastice magistrarationis. Quare servanda est, cum mansuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur jugum, tamen feramus, & piæ devotione toleremus.*

VIII. Româ profectus Carolus Aquisgrani Legatos Ireneis Imperatricis audivit nuptias & pacem ferentes. Rerum in Oriente potiebatur Irene Leonis IV. jam functi vidua, sœmina rara pulchritudine parique prudentia, eoque Imperio aptissima, amore cum potentia fœderato, & quod vires non poterant, vultu impetrante: sed dominandi ambitio tot in illa dotes corruptit. Filium unum ex Leone suscepit Constantinum juniorem, hunc custodiæ tradit, & matris oblita oculis privat. Si Theophani credimus, Sol ipse indignatus usque in septimum diem pertinaciter laruit, nec Constantinopoli luxit ecclipsi hactenus invisa. Naves subductâ luce, fama est, aut cæco errore vagatas, aut portu & itinere amissio in anchoris stetisse. Ubi ergo audivit Irene Carolum in Occidente Augustum acclamatum esse, & ipsa ratum habuit, & insuper nuptias & Orientem missis legatis in dotem obtulit;

sed

sed ecce negotio adhuc calente Nicephorus I. Imperium invadit, Irene procul relegatā, & Constantino Leonis filio jam nuper defuncto. Nicephorus Caroli legatos benignè acceptos, donatōsque domum remittit, ictōque fœdere Neapolim, Siciliam, Calabriam sibi retinet, reliquum Occidentem cum titulo & insignibus Imperatoriis Carolo permittit.

Vides Lector, velut in tabula brevique compendio totum hujus translationis contextum, & rerum in Occidente, & Oriente statum, longā forsan narratione, sed necessariā, cūm rerum gestarum ignorantia multis imposuerit. Nec unum tantum, sed plures actus potestatis à summo Pontifice in Reges exercitæ animadvertes; Cūm Gregorius II. Caroli Martelli protectionem implorat defēcta Romanum consulatum: Cūm idem Gregorius Leoni Isaurico in Catholicos fœvienti tributum à Romanis pendī solitum abrogat: Cūm Zacharias à Childerico stupido, ultimo Merovingicæ stirpis in Pipinum Regem potestatem, & Regnum transfert: Cūm Stephanus Papa Pipino & filiis Regnum confirmat, Regnique proceres solemni juramento adigit, nunquam ex alia, quam Pipini, hoc est, Carolina stirpe Regem admissuros: Cūm Hadrianus Papa Carolum & Carlomanum Reges, nuptiis cum Longobarda severè prohibet: Cūm idem Hadrianus à Desiderio Longobardorum Rege, sāpe & importunè pulsatur, ut nepotes ex filia legitimos Regni hæredes pronuntiet: Cūm denique Leo III. Carolum Augustum dicit, coronā & Imperio Occidentis donat.

IX. Enimvero factam esse hanc Imperii translationem auctoritate Leonis III. Summi Pontificis, probat Bellarminus testimoniis 35. historicorum, quorum verba describit; duodecim Imperatorum, aliorūque Principum, & septem summorum Pontificum suffragiis, quorum testimonia eo prætextu rejici utique non possunt, quod in propria causa testari videantur: cūm supremus Princeps non tantum testis, sed judex esse possit etiam in sua causa. *I. un. Cod. si quis Imperatori maledixerit. l. 54. Cod. de Decurionib. c. cūm venissent 12. de judic. & ibi Abbas. n. 6. Godofred. ad c. ne quis in sua causa. Azor. p. 3. lib. 2. c. 7. q. 4. Laym. lib. 1. de conscientia c. 5. n. 7.* Estque communis sententia, posse Episcopum vel alium Prælatum esse judicem

in causa propriæ Ecclesiæ, Abbas in c. 1. de maledicis : & ipsa experientia , & praxis etiam in Galliis recepta convincit, ubi lite circa Regiam dignitatem & jura coronæ ortâ , nullus alias præter Regem, aut Regis Ministros judex admittitur, ab eoque, cuius causa agitur, sententia fertur, & bellum jam indicitur : quanto id verius erit in Vicario Christi ? Cùm enim tribunal Vicarii sit tribunal ipsius Principis , adeò ut à Vicario ad Episcopum appellari non possit, c. 2. de consuet. in 6. c. Romana. de appellat. in 6. Eodem modo dicendum erit, tribunal Papæ esse tribunal Christi, nec ab alio lites Pontificiæ dignitati motas, quâm ab eodem Papa finiti posse : & consequenter ejus testimonium , immò sententiam tanquam suspecti non posse recusari, quod omnes etiam Præfules, & optimates Galli confessi sunt, quiteste P. Maymburg. in histor. Iconoclast. initio anni DCCC. in senatu Romano conclamârunt : Romanum Pontificem à nullo judicari posse, sed judicem sibi esse.

Verùm ut resista de translatione Imperii per Pontificem Romanum facta omni prorsus suspicione, & vel umbrâ careat, dnbimus testimonia historicorum, quorum aliqui aut Græci aut Galli, aut Reformatæ Religionis fuerunt, nullamque admittunt exceptionem.

Zonaras author Græcus Tomo 3. annal. in Vita Constant. & Irene: Româ prorsus Franci potiti sunt Carolo à Leone coronato, Romanorum Imperatore appellato: & infrâ: Sub Constantino & Irene, Papa Leo Francos etiam Romanam admisi.

Paulus Diaconus, qui tempore Caroli Magni floruit, lib. 23. rerum Romanorum, Leo, inquit, vicem Carolo recompensans in Imperatorem coronavit eum. Observa hanc coronationem beneficium Leonis appellari, & consequenter ejus voluntate & jussu factam.

Otto Frisingensis ad annum DCCCI. Carolus, inquit, Rex à summo Pontifice ablato Patricii nomine coronatus, omni populo tunc acclamâte: Carolo Augusto, à DEO coronato, Magno, & Pacifico Romanorum Imperatori Vita & Victoria.

Abbas Urspergensis in Chronico anno DCCCVI. Leo Papa ordinatur, hic Carolum fecit Imperatorem, & infrâ; Anno DCCCI. Carolus Magnus Rex Francorum consecratus est Imperator, cùm enim Natale Domini Roma celebraret, in ipsa die sacratissima ad Missarum solemnia veniens, nihil minus speranti Leo Papa coronam imposuit, & Imperatorem Romanum pronuntiavit.
Lupol-

Lupoldus Bambergensis in proœm. lib. de juribus Imperii. *De sacri Regni, & Romanorum iuribus à tempore translationis ipsius Imperii de Gracis Imperatoribus ad Reges Francorum, & ad Germanos, per sarcos sanctam Ecclesiam facta tractaturus, &c.*

Joannes Trithemius. *Leo Papa III. natione Romanus, sed annis. 20. Vitæ Sanctimoniam clarissimus, Carolam cognomento & opere magnum, ad Imperium Romanum unxit, & hanc dignitatem à Gracis in Francos transstulit.*

Albertus Kranzius. *Non habetur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmarit, & consecravit. Domini enim est terra, & plenitudo ejus: ipse transfert Regna & Imperia, dignissimeque ad suum Vicarium hoc sacrum ministerium delegavit.*

Spondanus Gallus non tantum referens, sed etiam approbans, quæ Baronius de hac translatione scripsérat (ut patet ex appendice minusculis adjecta.) ad annum DCCC. sic loquitur: *Non tantum Egim-bardus aut Anastasius de collata per Leonem Romanum Pontificem dignitate Carolo M. sunt testes, sed & fatentur id ipsum Latini omnes & Graci authores. Quod antem ejusmodi translatio Imperii ab Oriente in Occidentem divino consilio facta fuerit, magno Reipublicæ Christianæ emolumento, & Imperii Orientalis desolatio, & alia eventa satis superq[ue] densior strarunt.*

Horatius Tursellinus in Epitome historiarum Lugduni edita, Lugduni approbata, & à Regio Advocate edi permisa: *Pontifex, inquit, illustria in Ecclesiam Romanam Caroli merita remunerans, eum Imperatorem appellat, tutelâ Ecclesiae tradidit. Ita Romanum Imperium ob destitutum à Graco Imperatore Ecclesiae patrocinii pervenit ad Francos.*

Joannes Cluverus homo Reformatae, ut vocant Religionis, cōque, ut ex toto historiæ contextu patet, Pontifici infestus, ad Annum DCCIIIC. Leo III. inquit, Hadriano Pontifici successor datus, populum in Caroli verba adegit, vexillo Romana Urbis ad ipsum transmisso: ob id, & ob crimina, quæ illi objecabant emuli, indignissime habitus, oculorum suorum privatione damnatur. Et infrà ad annum DCCC. Leo gratiam relaturus benefactori tanto, Carolum in D. Petri Basiliæ solenniter prouocauit Augustum, coronâ capiti impositâ, acclamantib[us]que Romanis: Carolo Augusto, à Deo coronato, Magno, & pacifico Imperatori Romanorum vita & victoria.

Daniel Pareus, & ipse Reformatus, in medulla historiæ, ubi agit de

de Leone III. Isaurico : *Extinctis bellis Leo in Religionis reformationem incumbens, Idola omnia destrui, templisque Christianorum ejici jussit* (sic imagines sacras homo Lutheranus appellat:) propterea Iconomachum ipsum vulgus appellavit. *Gregorius III. Pontifex Romanus eam retantum offensus est, ut excommunicationis fulmine ferendum Leonem censuerit, subditos etiam Imperatoris in Italia, hoc est, Regimine Exarchorum omnium fidei nexu, tum tributorum pendendorum necessitate solvit, quod a vellendae à Gracis Italia Francosque ad Imperium vocandi initium fuit.*

Vides, quid veritas possit, quæ illis etiam confessionem extorxit, qui tamen, si possent, maximè vellent negare.

Sed addemus coroni dis loco testimonium omni majus exceptio ne, & in quo vel ipsa invidia nihil habeat, quod rodat. *Anno D C C L X X I.* Basilius Macedo Orientis Imperator, ad Ludovicum II. Caroli pronopatem legationem cum litteris adornavit per Joannem Patricium, *Quibus cum eodem Ludovico acriter questus est, quod dignitatem, & nomen Imperatoris, & Basilei usurparet; unum tantum Imperatorem esse, qui Orienti & Occidenti imperet: rogavitque hoc nomine deinceps abstineret, sibi, nec alii debito.* Ludovicus & ipse Autprandum Constantinopolim Legatum cum Litteris Basilio misit, quas Baronius ad annum *D C C L X X I.* fecit, ubi inter alia hæc scribit: *Et ipsi Patrui nostri glorioſi Reges absq; invidia Imperatorem nos vocitant, attentes ad unctiōnem & sacrationem, quā per summi Pontificis manus sumus ad hoc culmen proveleti, &c. & in frā. Praterē mirari se dilecta fraternitas tua significat, quod non Francorum, sed Romanorum Imperator appellemus: sed scire te convenit, quia n̄iſt Romanorum Imperator essemus, utiq; nec Francorum. A Romanis enim hoc nomen, & dignitatem assump̄imus, quorum gentem & urbem divinitus gubernundam, & matrem omnium Ecclesiarum Dei defendendam, atq; sublimandam suscepimus, ex qua & regnandi prius, & postmodum imperandi auctoritatem prosapia nostra seminarium sumpsit. Nam Francorum Principes primo Reges, deinde vero Imperatores dicti sunt, ii duntaxat, qui a Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt, &c. Præsertim cum tales sape ad Imperium sunt asciti, qui nullā divinā operatione per Pontificum ministerium propositi, solum à Senatu & Populo Imperatoria dignitate positi sunt: nonnulli vero nec sic, sed tantum à militibus sunt clamati & in Imperio stabiliti, aut alio modo ad Imperii Romanis sceptra promoti sunt. Porro si calumniari Romanum Pontificem, quod gesserit, calumniari poteris & Samuel, quod spropto Saul quem*

quem ipse unuerat, David in Regem ungere non renuerit. Sed interim si paginas reuelvas Grecorum Annalium, & si quæ à Vestratisib[us] Pontifices Romani perstulerunt, perscruteris, profecto inuenies, unde illos justè non valeas redarguere; unde merito apostatis desertis adhaerunt genti adhaerenti D E O, ipsius Regnifruetus facienti, &c.

Vides ex hisce Ludovici litteris, eum aperte fateri se Pontificis operâ ad culmen Imperii proiectum. Imperium à majoribus suis non usurpatum, sed D E I nutu, & Ecclesiæ judicio summiq[ue] Pontificis obtentum esse. Observa, non illum jus belli, hæreditatis, vel electionis à populo senatusque Romano factæ prætexere, sed solam Pontificis auctoritatem; quâ Imperium, sive in iugores etiam Regnum accepint, operâ videlicet Zachariae Papæ, qui Childerico in ordinem redacto, Regnum Francicum ad Carolinos transtulit. Immo expressimè Ludovicus distinguit, Aliosq[ue] à Senatu, Populo, Exercitu, aliò ve modo Imperium adeptos: se verò divinâ operatione per Pontificum ministerium sacramunctionem, & à Matre omnium Ecclesiarum regnandi prius, & postmodum imperandi auctoritatem, pro sapientia sua seminariam sumpsiisse. Hæc omnia verba sunt Ludovici Imperatoris, quibus nostro judicio nihil clarius dici potuit. Unde Spondanus litterarum summam compendio referens ad Annum DCCCLXXI. n. 3. His litteris acceptis inquit, Ludovicus missus ad Basilium Imperatorem legato, acrem satis dedit epistolam apologeticam, quâ inter alia multa fusè ostendit, ejusmodi appellacionem Basilei non esse peculiarem Græcis Imperatoribus, sed etiam compete-re aliis principibus; maximè verò Francis, qui eam dignitatem accepis-sent à Sede Apostolica, ob egregiam ipsorum fidem in D E U M & Eccle-siam Romanam, &c.

Hæc Spondanus; quæ nunquam ipse Gallus scripsisset, nec Ecclesia Gallicana, cui librum dedicavit, scribi passa esset, nisi vera cre-didissent; maximè cum Spondanum ob pietatem, eruditionem, zelumq[ue] præsertim Catholicæ Religionis tota Gallia veneretur, Ludo-vico XIII. præcharus, & cui ob meritam Episcopatum detulit. Ac deni-que testatur in suo dictionario Gallico Morerus & ipse Gallus, Sponda-num ob assiduos in Ecclesiam labores à Rege suo amicitiam, ab omni-bus Christi fidelibus æternam memoriam & benedictionem retulisse.

Notandum tamen, ad majorem hujus rei intelligentiam: du-plicem fuisse coronationem & electionem Imperatorum, alteram privatam tantum, & quæ Pontificis auctoritate non indigebat;

T

quâ

quâ ratione Carolus filium Ludovicum Aquisgrani in Conventu optimatum Imperatorem dixit, teste Eginhardo in vita Caroli. Alteram publicam solemnem, & per quam jus plenum ad Imperium dabatur, & hæc teste Ludovico ipso, ut audivimus, ad solum Pontificem spectabat, adeò, ut Carolus in celebri testamento apud Pithœum & Baronium ad annum DCCCVI, cùm Regnum filiis divisisset, nullam Imperii Romani mentionem fecerit; quamvis enim Imperium esset hæreditarium, ex gravi tamen & omnipino publica ac necessaria causa suberat Pontificum dispositioni, ut audivimus, & ideo Imperator Carolus conditum testamentum per Eginhardum à Secretis aulicis ad Leonem Pontificem subscribendum misit.

X. Hæc quantumvisita sit, & ex ipso historiæ decursu scriptorū inque supra omnem exceptionem testimonis probata, non omisit tamen P. Ludovicus Maymburg S. I. ea impugnare, in his. Iconoclast. lib. 4. ad annum DCCC, ubi cùm dixisset, Carolum M. Imperium Occidentis & ipsam Italiam iure belli occupasse, Romanum verò populi Romani donatione; nec aliud à Leone Papa quam coronam, hoc est, non ipsum Imperium, sed insignia tantum nudamque ceremoniam accepisse, immo nec istam, nisi cœsum Romanorum precibus compulsum, cum sine fine Augustum acclamantum, tunc enim nee prius à Leone coronatum. Hæc, inquam, postquam Maymburgus probare conatus esset, nec enim probavit, ut ostendemus, adjungit: Se quidem de hac Imperii translatione nolle sententiam pronuntiare, eamque arbitrio lectoris committere; principia tantum posuisse, ex quibus rei veritas facile deduci possit: cum vero qui alia quam ipse principia statuat, omnino errare, & a vero ab ludere, pulchrasq; rerum chymeras, & imagines, velut somniantem ante oculos ponere, quæ delectent quidem, sed nunquam furent, idque eo fine, ut factum illud defendant, quod nunquam evenerit, sed quod cuperent evenisse. Hæc Maymburgus.

Vides hominis historici & Religiosi candorem. Nolo, inquit, decidere, an Carolus à Pontifice Imperium acceperit; sed non accepit. Non lo dicere, quis illi hanc diuinatatem contulerit; bellum contulit populusque Romanus. Lectoris esto arbitrium; sed si aliter, quam ego, sentiat, errat, somniat, & in omnem historiam impingit. Hoc videlicet est nihil decidere, & rem in medio relinquiere.

Sed audiamus rationes, quibus Maymburgus sibi persuadet, scripto-

scriptores omnes, Græcos videlicet, Latinos, Gallos, Catholicos, Aca-
tholicos somniare se uno vigilante : eas ad haec capita reducit.

Primo, inquit, certum est, *Carolum M. jure partim his creditatis, par-*
tim belli tantum in Occidente terrarum posse esse, quantum alius ante il-
lum Imperator Occidentis : quid potuit ergo à Leone Papa prater titulum
accipere & insignia, Imperio jam dudum potitus ? immo ne titulum qui-
dem & coronam à Leone necessario accepit ; cum enim toto jam Occidente
dominaretur potuit suo iure Imperator Occidentis appellari. Secundo, cum
dono & spontanea Senatus Populique Romani subjectione Romam ipsam
caput Imperii tenuit, nihil Carolo defuit, quod à Pontifice posset obtinere :
sicut enim & Odoacer & Theodosius Italia, Romaque potiti, nomen Im-
peratoris induerunt, repugnante nullo ; multo magis id potuit Carolus :
sed abstinuit modestia causa, dum tandem populo impatienter id flagitanti
cederet.

Hactenus Maymburgus loco citato, eadem omnino, nec aliud
afferens, quam quæ jam dudum à Matibio Flacco Illyrico Lutherano
producta, &c. à Bellarmine *in l. de translatione Imperii*, refutata sunt,
quæ lectorem remittimus, nonnullis tantum additis, quæ veritatem &
historiæ lucem afferant.

Olim Imperatoris nomine appellabantur omnes, qui bello alicui
præerant : propriè tamen nemo id nominis consequebatur, nisi re be-
ne gestâ, atque aliquot milibus hostium cæsis, tunc enim acclama-
tione militum, vel Senatus decreto Imperatoris nomine donabatur.
Cicero. 2. *Epistolarum epist. 10.* Postea nomen Imperatoris proprium
perpetuumque Principis Romanorum Senatus consulto esse coepit : &
Auctore Suetonio prænomen Imperatoris, cognomen Patris patriæ
primus assumpsit Julius Cæsar, *in ejus vita c. 27.* Octavius vero Juli
Successor, tum reliqui ab eo Cæsares, Imperatores sumi appellati : nec
vero poterat aliquis, quantumvis potentissimus latèque dominans no-
men & iura Imperatoris vendicare, nisi quilegitimo ordine Imperato-
bus & Principibus Romanis succederet : hi soli Imperatores & Græcè
Basilei vocabantur, alijs Regestantam ; quæ causa fuit Basilio Impera-
tori Græcorum per litteras legatosque graviter cuim Ludovico II. ex-
postulandi, quod Imperatorem, non Regem se diceret. Spondamus
Anno DCCCLXXI. Et in Synodo universalis Constantinopolitana no-
men Imperatoris Ludovico à Pontifice datum, dolo Græcorum in lit-
teris Apostolicis expunctum est, teste Anastasi. *in vita Hadr.* Et Anno

DOCCCCCLXVIII. Legati ab Ottonē I. pacis & nuptiarum causā Constantiopolim missi à Nicephoro Phoca pessimè habiti, quod Otto se Imperatorem vocaret. *Anno MLV.* Legati ab Henrico II. ad Concilium Turonense missi graviter eā causa conquesti sunt, quod Ferdinandus Magnus Castellæ & Legionis Rex, jura sibi titulūmque Imperatoris vendicaret, & Henrico Cæsari parere nollet: qui tamen Ferdinandus Victori. II. Pontifici, ut alienis titulis abstineret, & regio contentus esset, monenti, modestè acquievit. Immo antequam jus eligendi Imperatorem ad Septemviros transferretur, injussu Pontificis Imperator dici nemo potuit. Audi Glabrum lib. 1. in fine circa Annum MXIII. hujusmodi decretum recitantem: *Cum Henricus I. Romam veniret, hujusmodi Decretum factum est, ne quisquam audieret Imperii Romanis sceptrum preproperus gestare Princeps appetat, sed Imperator dici aut esse valeat, nisi quem Papa sedis Romanae morum probitatem delegerit aptum Republica, eique commiserit insigne imperiale.* Cujus decreti hanc idem Glaber affect rationem, *Quod olim ubique terrarum quilibet Tyranni sese proaciter impellentes sapissimè essent Imperatores creati, quamquam minus apti Republica.* (a) Nec annus Imperii prius numerari cæptus, quam coronâ Imperioque à summo Pontifice acceptis; sicque non à die successionis, vel obitu Imperatoris, sed à die coronationis per Romanum Pontificem calculus ducebatur, ut de Carolo M. exprestè Abbas Urspergensis ad Annum DOCCCCLXXXI. De Arnulpho ex Synodo Moguntina Anno DOCCCCLXXXVIII, quæ Arnulphum Regem tantum, non Imperatorem vocat. De Hentico sancto ex privilegio ejusdem Monasterio S. Vincentii ad fontes Vulturni concessò, & alio Ecclesiæ Novariensi, manifestū est. Ex quibus omnino constat, coronationem illam non fuisse honorariam, nudamque cæremoniam, ut post Illyricum (cujus plane nec aliis argumentis utitur.) voluit P. Maymburg, alioquin non ab hac, velut à re non necessaria, sed à successione in Paternum Regnum anni supputarentur, quemadmodum hodie, postquam potestas eligendi in Septemviros translata, nec coronatio necessaria, sed nuda cæremonia est, vidimus annos Imperii non à coronatione, sed elezione duci. Et pater ex ipso Maymburgō, qui lib. 4. hist. Iconoclast. ad (a) Videatur Banuinus de comit. Imperi & Spondanus Anno MXIV. p. 4

§ T

clast. ad Annum DCCC. ex gestis Ludovicis. 16. hæc verbatim ad marginem notat: Qui Stephanus IV. statim, postquam Pontificatum suscepit, jussit omnem Populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico. Hæc Maymburgus, quæ ex Theagno descriptis in lib. de gestis Ludovici Pii Caroli M. filii. 16 17, 18. Non ergo intra cærimonias hæc coronatio stabat, sed cum subjectione, & juramento fidelitatis conjugebatur, quâ Imperatori se omnes submittebant, in eoque jura & dignitates non Regis tantum, sed etiam Imperatoris agnoscebant. Et Ludovicus II. in epist. ad Basiliū data DCCCLXXI. proficitur se suosque maiores non titulum, sed dignitatem Imperiale beneficio Romani Pontificis accepisse, ut jam suprà notatum.

Et denique, ut res ista omni careat dubitatione, exstant post annales Francicos à Pithœo editos, & apud Aimoinum lib. 5. c. 33. acta Synodi Ticinensis, quæ Baronius & Spondanus etiam recitant ad annum DCCCLXVI. & DCCCLXXVII. in quibus Joannes VIII. & Patres in Synodo congregati, Imperium Carolo Calvo nuper collatum iterum confirmant, anathemate damnatis, qui pro legitimo Imperatore illum non agnoscerent. In hac Ticinensi Synodo expresse & luculentis verbis declaratum, Imperatoris coronationem non fuisse nudum ministerium, externumque ritum, Sed veram electionem, approbationem, & secundum priscam consuetudinem, provectionem ad Imperii Romani sceptra. Videantur acta Concilii §. unde nostantis indicis &c. Quæ acta ab Episcopis Galliæ confirmata omnino, & recepta sunt in Concilio Pontigonensi in 2. actione apud Aimoinum lib. 5. c. 33. n. 4. Et fatetur Spondanus ad annum DCCCLXVI. n. 2. Vide Gretserum apolog. Baronianæ. 15.

Ubi animadverte, cum hanc à Joanne VIII. factam coronationem, alisque similes adducimus, non esse nobis animum omnes Pontificum actiones tueri, quos fuisse homines, & in hujusmodi errori obnoxios fateimur, sed potestatem solum ostendere, ab illis exercitam, ab omnibus agitam; ut planè agnoverunt Episcopi Galliæ in Concil. Pontigonensi, qui cum Ansegisus Archiepiscopus Senonensis primatum affectaret, potentiam Imperatoris, & privilegio subornato fretus, constanter obstitere, immo hoc ipsum Imperatori minaciter & importunè urgenti, animosè Rhemensi Archiepiscopo responsum, id sacris Canonibus, &

Ecclesiæ Gallicanæ privilegiis obviare , nec aliud ab Episcopis responsum impetrari potuit, ne ad Synodum quidem comparere voluntibus. At verò ubi de Imperatoris electione , & coronatione à Pontifice facta cceptum agitari , continuò ab omnibus recepta & approbata est, utique repugnaturis , si potestatem in Pontifice non agnolcent. (a)

Hicce animadversis manifesta est responsio ad objecta Illyrici potius, quam Maymburgi : Carolum videlicet M. antequam à Pontifice Romano Augustus renunciaretur , potuisse Franciæ, Germaniæ, Italiæ Regem, non Imperatorem vocati, vivente adhuc & dominante, orbis utriusque Occidentis & Orientis Imperatoribus, Constantino videlicet, Irene, Nicephoro, &c. quod vel ipse Carolus ingenuè fassus est, affirmans, se nequidem Ecclesiam ingressurum , si consilium Papæ prævidisset , adeò nomen & dignitatem Imperatoriam versabatur , teste Eginhardo *in Vita Caroli*. Quid recusabat Imperium Carolus, si jam habebat ? aut insignia titulūmque dignitatis jam bello partæ : non ergo omnis, qui provincias eti multas magnasque Romanis aliquando subiectas tenet, continuò Romanorum est Imperator , alioquin Reges plenique, Hispaniæ, Galliæ, Britanniæ, aliisque Imperatores essent. Immo jus Imperii, Monarchiæ, Reipublicæ vel in una civitate & exiguo terræ spatio conservari potest, argumento l. 7. ff. quod enjusvis universitatis: & docet Clariss. Doct. Herman. Hérmes plures allegans in fasciculo juris publici l. 1. q. 3. n. 30. Quantò igitur verius est, penes Græcos jus Imperatorium stetisse, tam multis civitatibus & provinciis in Occidente à Carolo M. nunquam occupatis (Hispaniâ videlicet, Britanniâ, Apuliâ, Calabriâ, Illyrico, &c.) antequam à summis Pontificibus illo donaretur ipse Carolus ? Quid ergo præter titulum & insignia à Leone Carolus accepit ? Respondemus, ut ea ipsa, quæ jam habebat, non jure tantum Regis & Patricii Romani, ut ante coronationem ; sed etiam Imperatoris & Augusti retinéreret, videlicet cum prærogativis, præcedentiis, superioritate aliisque, si quæ Imperatoribus erant propria ; fuisse enim aliqua , multoque ampliora , quam nunc habeant in supremos Europæ Principes Cæsar res non-

(a) Vide Aimoinum Gallum, & Monachum Floriacensem Lib. de gestis Francorum c. 33.

res nostri, patet ex iis quæ suprà diximus ; Henricum videlicet II. de Ferdinando M. Hispaniæ Rege conquestum esse, quod non titulum modò, sed etiam jus Imperatorum sibi vendicaret, nol-lètque Cæsar is imperio & mandatis parere. Deinde hâc Leonis coronatione id est consecutus, ut non tantùm, quæ ad Longobardos bello victos, sed etiam, quæ ad Græcos pertinebant, sibi acquireret, cum jure occupandi omaia, quæ constaret, injustè ab aliis in Occidente possideri.

Ad alud, quod affert Maymburgus, Carolum videlicet dedicatione Romanorum ipsam urbem Imperii caput & arcem tenuisse; multi sunt qui hoc negant, non tantum nostrates, sed etiam Aca-tholici scriptores, ut videre est apud Illyricum à Bellarmino citatum lib. 1. de translatione Imperii c. 1. n. 5. Et c. 13. ad 11. & Centuria-tores centuria 8. c. 10. Unde mirum est, Maymburgum inter duo illa principia, quæ Sole clariora, & à nemine dicit posse negari, rem ponere adeò controversam, hoc est, novâ demonstrandi methodo rem dubiam probare per principium æquè dubium. Demus à Ca-rolo missos, qui Romanum populum juramento sibi obstringerent, non potuit iussu & auctoritate Pontificis hoc fieri ? Immo sic factum esse, patet exemplo Ludovici Pi, quod ipse Maymburgus allegat, & nos jam suprà notavimus ; non tam ergo hæc Populi, Senatusque Romani, quæ Pontificis voluntas & mandatum fuit. Vix aliquem reperias Imperatorem Romanum à Senatu Populōque crea-tum ; sed omnes vel successione, vel à Principe aut exercitu nomi-nati ; quis ergo credat Populum Senatūque Romanum auctori-tatis vix umbram aliquam servantem id aulūm facere, quod florens vigēnsque nunquam fecerat ? Sed demus hæc omnia : acceperit Carolus dono Senatū Populōque Romanam urbem ; non sequitur tamen etiam dignitatem Imperiale accepisse, quæ loco & urbi non est alligata, alioquin qui hanc haberet, continuò Imperator Romanorum esset ; qui non haberet, non esset : quæ omnia sunt absurdissima, cùm illic quoad jura & potestatem sit Roma, ubi est Romanorum Imperator, juxta illud Poëta :

Sejos habitante Camillo.

Illic Roma fuit.

Videlaudatum Hermen in fasciculo lib. 1. c. 3. n. 25.

Ader-

Ad exempla Odoacris & Theodorici, quos nomen Imperatoris prætulisse Italiam Româque expugnatis Maymburgus dicit, multo igitur magis id Carolum suo jure potuisse, sed molestia retentum: Respondemus: mirum esse duos & Tyrannos & barbaros ac infideles in exemplum adduci, qui eodem jure nomen Imperatoris, quo Italiam invaserant, hoc est, nullo. Theodoricu Constantiopolii educato, & contra perduelles pro Zenone egregie bellis defuncto, constat, ab eodem Zenone triumphum, Consulatum, Equestrem in foro statuam præmio data, oblatamque insuper speciem Occidentalis Imperii, cum in filium ab Imperatore jam esset adoptatus, testibus Evagrio lib. 3. c. 25. Enodio in Paneg. Jordane Episcopo Gotho in Orat. &c.

Non ergo Theodoricus, ut vult Maymburg. ob Romanam Italiamque occupatam, sed dono Zenonis Imperatorium nomen accepit, quod in tyranni postea mutavit; cum tentato frustra Oriente arma in Italiam vertit, Benefactori suo ingratus: nihil ergo exemplum Theodorici probat; nec etiam, quod adducitur de modestia Caroli: modestiae siquidem est aliena non usurpare, nec plus, quam deceat, sibi sumere: ceterum si Carolus ante coronationem a Leone factam jam Imperium bello, alióve justo modo quæsierat, non erat cur titulum recusaret, sibique conscientiae duceret, illis nomen adimere, quibus rem ipsam & Imperium ademerat; non hæc plane modestia, sed hypocrisia fuerit, a qua nemo magis, ut Carolus, abhorruit. Princeps videlicet bello, victoriis & pietati, non fraudibus & imposturæ natus.

XI. Ex his ergo, quæ a nobis hucusque disputata sunt, palam est, multa esse in historia P. Maymbourgii, quæ notam mercantur. 1. Quod præfatur, se in hoc translationis argumento sententiam non dicturum, adeò tamen dicit, ut videatur ex professo id agere, damnatis, qui aliter sentiunt, vanitatis & imperitia. 2. Quod opinionem suam nullo ex historia, aut scriptoribus testimonio & suffragio muniat, duabus contentus rationibus, quæ, ut ostendimus, ne quidem levis conjecturæ titulum merentur: quasi verò historiam ex arbitrio suoque ingenio texere liceat, & non potius ex authenticis testimoniosis: quamvis Maymburgus aliquot ad marginem citet, nemo tamen ad rem facit, cum nemo illorum dicat, Translationem

Impe-

Imperii auctoritate Leonis non esse factam, de quo agitur, & quod Maymburgus probandum sumpserat; sed tantum magnam partem Occidentis ad Carolum pervenisse, Romanos Carolo fidelitatem juramento pactos, eidem à populo tanquam Augusto applausum esse, quæ omnia, ut patet, extra quæstionem vagantur. 3. Quod cum Bellarminū Maymburg, *de translatione Imperii, ejusque c. 1. &c. 13.* legerit, citetque, ibique suas rationes iam dudum ab Illyrico productas invenerit, eas quidem studiosè, & vix non verbatim historiæ suæ inserat, dissimulet tamen responsa & solutiones à Bellarmino solidè appositæ; quod à candore & simplicitate historicæ planè alienum est: oportebat enim aut neutrum, aut utrūque dici. 4. Quod sententiæ nostræ tot auctoribus, historiis, rationibus praxiisque continuâ vallatae, suam tam leviter probatam non tantum præferat, sed etiam somniare dicat, deludique, qui illam non profitentur, aliam amplexi: enimverò merces suas nec raras nec nobiles, & quarum apud Reformatos tanta copia est, nimis magno hic auctor venum exponit. 5. Quod potestatem transrendi Regna & Imperia, quam Pontifici negat, optimatibus Regni, immo populo concedat. (a) Jam verò longè magis infra dignitatem Principis est, populo submitti, cui imperat, ac ejusque arbitrio in summa rerum pendere, quam summo Pontifici, Christique Vicario; nec facilè Principem reperias, qui malit propriis subditis, quam Sacerdotum maximo subjici; nec tam suo, quam DEI nomine imperanti. Quod si judice Maymburgo nihil derogat Principum dignitati, si ex populi judicio pendeant, cum illis videbitur, Regnum & potestatem amissuri, magis derogabit, si Papæ hoc concedamus? & Regni causas non infimæ plebi, quæ levitate, odio, partium studiis lucrōque facilè corrumpitur, deferasmus; sed Apostolicæ Sedi, à qua utpote remota magisque placibili minùs etiam periculi est; et si concedatur dari aliquem casum, in quo subditis juramento solutis Regnum Principi abrogari possit, concedi omnino debet esse in lumino Pontifice potestatem judiciale declarandi hīc & nunc subditos juramento non obstringi, sed posse & debere Principem abdicare, eumque jure imperandi excidisse: interpretationem siquidem juris divini, quantum videlicet

V

&

(a) Vide hist. Iconoclast. l. 2. fol. 186. & l. 4. fol. 186. & l. 4. f. 42. & f. 61.

& in quibus circumstantiis obliget, vel non obliget; sicut etiam causas juramenti ad forum Pontificium pertinere, utpote spirituales in confesso est apud omnes, propter textum apertum & notatum dignissimum *Deut. 17. v. 18.* (a) Quidquid ergo dicatur, vel ex ipsa sententia Maymburgi, negari tandem summo Pontifici non potest Reges destituendi potestas, sive dicas hanc potestatem esse veræ jurisdictionis, sive necessariae, generalis, & auctoritativa declarationis & interpretationis, quæ in causis, maximè arduis, qualis est, de qua nunc agimus, ad solum Pontificem pertinet.

Denique, ut memoriae causa, quæ hucusque de translatione Imperii dicta sunt, brevi dilemmate complectantur. Aut Græci jus aliquod in Occidentis Imperium habebant, cum Carolus Imperator acclamatus est, aut nullum? si nullum, cur ergo Nicephorus Logotheta, qui Constantino & Irene successit, tandem in translationem Imperii consensit, & Neapoli, Siciliâ, Calabriâ, Apuliâque retentis, Occidentem Carolo cessit? Maymburgus lib. 4. hist. Ioconoclast. Morer, in Dictionar. hist. Cur Imperatores Græci teste eodem Maymburgo adeò indignati sunt Carolo, ut hæc Leoni Armeno causa fuerit Catholicos totâ Græcia persequendi, quod spem omnem Occidentis amisisset? Et denique, cur omnium historicorum vox & sententia est, Imperium à Græcis ad Carolum anno 800. victis Longobardis translatum, si jam ante Imperio caruerant? Si vero Græci jus aliquod imperiale in Occidente adhuc habebant, hoc dicimus in Carolum à Leone translatum, non bello quæsum, quod cum amicis nullum erat, nec esse poterat, justitiâ integrâ. Quid enim in Carolum Græci offenderant, utillos Imperio Occidentis exueret jam compositâ pace? Planè Maymburgus Carolum non Victorem, sed Usurpatorem alieni facit. Est enim notandum, victo Aldagiso Desiderii filio, qui cum classe Græcorum in Italiam transmiserat, anno 811. venisse Aquilgranum ab Irene ad Carolum Legatos, qui pacem offerrent, & animum prætentarent ad nuptias cum Imperatrice jungendas: hæc enim cum thronum, extincto filio Constantino insedisser, duorum procerum Stauraci & Aëtii potentiam verita, animum

(a) Vide Sanchez de matrimon. lib. 8. d. 6. n. 4. Abbatem in c. 1. de postulat Prælat. n. 28. Laym. de legibus, c. 18. ad nu-

ad nuptias cum Carolo adjecerat. Missi hoc anno Legati & Amo-
res cum Imperio promissi. Causa legationi prætexta, Sisini frar-
tris Tatasii Patriarchæ, nuper bello capti liberatio: Legati à
Carolo benignè accepti, & omnia, quæ postulabant, concessa.
Contigit hæc Legatio biennum ante Caroli Imperium: nam au-
ditâ Constantinopoli ejusdem coronatione, missa alia est appara-
tior Legatio ab Irene, thorum & thronum offerente. Meimine-
runt Legationis primæ Annales Francici auctore Adelmo Bene-
dictino adeundem annum. Spondanus ibidem, & omnium clavis-
mè Maymburgus lib. 4. hist. Iconoclast. Anno DCCC I fol. 70. Qui
auctor, (ut hoc quoque ingenuè dicamus,) sanctius utique veritati
defendendæ, quam impugnandæ calamum locasset, antiquitate
oppressa: nec deerant alia contra hæreticos argumenta, quibus
ingenium & eloquentiam impenderet; sed maluit classicum dis-
cordis canere fatali nostrorum temporum malo, quibus ostend-
ando ingenio antiquis nova præponimus; non quia meliora, sed
quia recentia, & ideo admirationi, & plausui conjuncta; quam
enim difficile, tam gloriosum creditur, contra omnes potius, quam
cum omnibus sapere: & ipsa tamen, quæ novitate placebant, fastidio
erunt, cum insenuerint, antiquis in gratiam receptis.

Hæc est ergo celebris illa Imperii ad Francos per Leonem III.
facta translatio, quam nos temporibus suis distinctam dedimus, ut
tantò evaderet clarior. Jam videamus, quomodo a Francis ad Get-
manos Saxones pervenerit.

XII. Anno DCCC XIV. moritur Aquisgrani pleuride
Carolus Imperator, quem ut magnum efficerent, natura, religio,
fortitudo, omnésque politicæ ac militares scientiæ, & fortuna cer-
târunt; vix alium Principem reperias, quem huic exæques: uno
tantum virtù notatus, quod Gallicum florem alienis vagisque amori-
bus fœdavit: sed hanc quoque labem pœnitentiâ extersit, lachry-
mis, jejuniis, eleemoynis, cilicinâ veste, inter quæ lenectutem &
vitam consumpsit, teste Thegano Chorépiscopo Trevirensi de gest.
Lindovici: ut merito de Carolo dicas, quod olim S. Ambrosius de
Davide: Peccavit Carolus, quod solent Reges: sed pœnitentiam gessit,
flevit, ingemuit, quod non solent Reges. De Carolo inter Sanctos recepeo,
vid. Baron. ad. annum DCCC XIV.

Scribit idem Theganus vulgatâ Caroli morte, tantum suisse ubique luctus & lachrymarum, ut crederes communi Patre mundum orbatum esse. Carolo Ludovicus cognomento Pius successit. Inter alia præclarè à Carolo facta ejusque magnitudini paria, illud etiam refertur, voluisse ingenti fossâ per Franconiam in Mœnum ducâ, Rheno Danubium, & Oceano Pontum Euxinum conjungere, sed pluvias, bella, mortem ipsam intercessisse, indignante velut naturâ suos limites moveri.

Anno DCCCXVII. Ludovicus Pius Imperator Caroli filius in comitiis Aquisgranum indictis confirmat omnia, quæ à Pipino avo, & Carolo Patre, Ecclesiæ Romanæ donata fuerant, aut restituta, additis Romanâ civitate cum suo Ducatu, Exarchâ Ravenensi, Sardinâ, Siciliâ, Corsicâ insulis, Ducatu Beneventano, Spoletano, Neapoli, Calabriâ, &c. & præsertim liberâ Pontificis electione. (a)

In eodem hoc Aquisgranensi conventu filium Lotharium Ludovicus coronat; nepotem vero coniurationis reum, convictumque oculis privat.

Anno DCCCXXX. Nova in Ludovicum conspiratio à Pipino filio Rege Aquitanie. Causa in Patrem armandi, quod Bernardum Hispanum hominem custodiæ & cubili præfecisset, Francis dolentibus externum præferri. Hinc nata, aut potius ab æmulis sparsa suspicio Imperatrice Judithâ Bernardum frui. Sed Lotharius filius & collega Imperii cum exercitu adveniens patrem discrimini exemit. Juditha in Monasterium detrusa & velata. Aquitania Pipino adempta.

Anno DCCCXXXIII. Iterum armati in Ludovicum Augustum fili Pipinus, Lotharius Ludovicus; & jam prælio congressuris, Gregorius IV. Papa intercessit, pugnâque diremit. Gregorio in Italiam reverso, renata lites & dissia. Lugduni conventus habitus, & Imperium Augusto ademptum: quod decretum à Pontifice maximo continuò rescissum, & Archiepiscopi Lugdunensis temeritas mulctata. Æmilius rerum Francic. in Ludoviso Pio.

Anno

(a) Vide c.ego Ludovicus. dist 63. & Sigonium l.4. de Regno Italiz. Baronium ad hunc annum. Leon. Ostian. lib.1. Chron. Cassin. c. 18. Iyon. p.5.c.14. Anastas. Bibliothecar. &c.

Anno DCCCXXXIV. Ludovicus dignitati & imperio restitutus, filii in gratiam recepti, perduelles mitius, quam meruerant, puniti.

Anno DCCCXXXVIII. Imperium à Ludovico inter filios divisum Lotharium & Carolum Calvum: Ludovico filio indignante, Carolum natu minimum sibi in regnorum divisione præpositum: hinc nata bella. Ludovicus Augustus paulo post sanctissimè funetus.

Anno DCCCXLI. Gallia civili bello affligitur Lothario Imperatore, qui Ludovico Augusto successerat, Monarchiam exclusis fratribus meditante: signa inter fratres collata: Carolus & Ludovicus victores; Lothario pax data.

Anno DCCCXLII. Lotharius Imperator infestis signis in fratres movet: iterum vincitur: & in Conventu Aquisgranensi Regno & Imperio ejicitur, duobus fratribus Ludovico & Carolo ab Episcoporum conventu suffectis: sed exactum ab iisdem jumentum de justâ Regnorum administratione. Verba Episcoporum à Nithardo Francorum nobilissimo & Caroli M. ex filia nepote lib. 3. hæc referuntur. *Et nos, inquit, auctoritate divinâ & illud suscipiatis, & secundum Dei Voluntatem regatis, monemus, hortamur, atque precipimus.*

Sed anno sequenti Carolus & Ludovicus victoriâ modestissimè usi, Lotharium fratrem in societatem regni admittunt. Francia Carolo data, hoc est, quidquid Arari (vulgò Saone,) Rhodano, Scalde, Mosa, Oceano, Pyrenæo saltu continetur. Ludovico Germania & Hungaria cessit. Reliquæ opes ac Imperium, & Lotharingia Lothario relicta. *Æmilius initio vita Caroli Calvi.*

Anno DCCCXLV. Dani seu Northmanni Gallias populantur, DEO per Gentiles rapinas bonorum Ecclesiasticorum vindicante. Spondamus ad hunc annum. Vide Lupi Ferrarensis epist. 42. Ubi animadvertisit Carolo Francorum Regi, nihil prosperi, ex quo manus in bona Ecclesiastica conjecterat, evenisse. Gothefridus Northmannorum Dux in societatem regni à Carolo receptus, & pars Franciæ quam Northmandiam vocant, data.

Anno D CCCLV. Lotharius Augustus, Imperii & Mundi sat in Monasterium se abdit, & Religionem profitetur: succedit Ludovicus II. Lotharii filius.

V 3 Anno

Anno DCCCLX. Pax inter Francorum Reges Carolum calvum, Ludovicum fratres, & nepotem Lotharium composita: sed paulo post a Carolo abrupta; hinc a Ludovico & Lothario querela ad Nicolaum delatae, petitumq; ut Caroli ambitionem compesceret; inter alia: *Oporteret praeterea vestra auctoritatis jubar propter generali sollicitudinem nostras invisere fines, ut quos nulla pacis foedera, nulla movent fraternae charitatis viscera, nulla nocturne consanguinitatis ligamenta, Apostolica invectio ad censuram ecclesiasticam venire compellat:* & quidem sanctissimi praedececessores vestri per suam presentiam, ac piuum labore plurima correxerant, immo per legatos ac litteras absentes corpore, sed Spiritu sancto presente innumera, que in abruptum lapsa fuerant, revocarunt. Decetero, si aliquis Regum, quod absit, vel forte aliqua contumax persona vestra Beatitudinis admonitionem parvi pendere presumferit, latere non poterit. (a)

Anno DCCCLXII. Lotharii Francorum Regis amores extra thorum progressi, & Episcoporum turpiter adulantium conniventia Galliam vix non perdunt. Amabat jam a puerlo Waldradam virginem, quam ut potiretur, Theutperga legitima conjux abdicata: additæ insuper criminationes, quæ repudium excusarent, & colorem inducerent: &, quod mireris, binis Episcoporum conventibus Aquisgranensi & Metensi repudium admissum: dicebant Theutpergam Lothario jam legitimis nuptiis cum Waldrada implicito adjunctam esse, non ergo uxorem ejecit, sed pellicem; addebat incestus cum fratre competitam. Coloniensis & Trevirensis Archiepiscopi præcipuam defendendo Regi perditè amanti operam locarunt. Nicolaus Papa I. re intellecta & conventuum acta rescindere, & Archiepiscopos communione fidelium excludere, damnatis cum Waldrada nuptiis. Archiepiscopi Pontificem frustra placare conati, Photio Schismatico Patriarchæ se jungunt. Pontifex censuris in moechum fulminat, & jaeturam regni Lothario minatur. Spondanus ad annum 866.

Anno DCCCLXVIII. Mortuo Nicolao Hadrianus II. succedit Lotharius cui regio comitatu Romam profectus in urbem admittitur, accessuro ad aram sacrumq; Epulum; *Cave, inquit Pontifex, hoc corpus DEIq; sanguinem attingas impudico adhuc animo; si pellicem eju- rasti, hic veniam tibi & pacem offero: si retines, venenum tibi pro remedio sumes:*

(a) Vide totam epistolam apud Baron. Anno DCCCLX. n. 27.

sumes. & at Aulicos converlus, Si domino, inquit, & Regi tuo Lothario in adulterii crimine favorem non praestitisti, neque consensum tribuisti, & Waldrada aliisve ab hac sede Apostolica excommunicatis non communi- casti, Corpus & Sanguis Domini nostri Iesu Christi prostrat tibi in vitam aeternam.

Lotharius comitesque nihil hanc voce territi accedunt intrepidè, immo petulanter: eodemque anno è vivis sublati pœnas contemptæ religionis dederunt. Aimoinus lib. 5. c. 21. Lothario mortuo ejusdem Regnum Carolo calvo à proceribus delatum, excluso Ludovico Imperatore defuncti fratre, & successore legitimo. Id ubi Hadriano innotuit, missis continuò legatis, jubet Carolum alieno Regno abstinere, ni faciat, graviter puniendus. Verba Pontificis ad Regem, Regni que Episcopos hæc sunt, apud Aimoinum lib. 5. c. 24. Regnum quondam Lotharii, quod Ludovico Imperatori Spirituali filio ejus hereditario jure debebatur, & quod ad eum post mortem ipsius Lotharii redit, mortalium nullus invadat, nullus commoveat, nullus ad se conetur inflectere: quod si quis presumat, non solum per nostræ auctoritatis ministerium infirmabitur, verum etiam vinculis anathematis obligatus, nomine Christianitatis privatus, cum Diabolo omnino locabitur: & si quis de Episcopis tam nefarie temeritatis auctoré vel tacendo fugiet, vel non resistendo consentiet, non jam pastoris, sed mercenarii nomine se nōrit fore censendum. (a)

Anno DCCCLXXVI. Carolo Calvo à Joanne VIII. Pontifice Maximo Imperium collatum excluso Ludovico majore natu: quod à Carolo contra Saracenos auxilium speraretur: confirmata hæc Imperii collatio à Prælatis Franciæ in Synodo Pontigonensi. Aimoinus l. 5. c. 33. Mortuus Ludovicus Germaniæ Rex liberum Carolo fratri Imperium relinquit.

Anno DCCCLXXVII. Carolus veneno extingnitur, & Imperium Ludovico Balbo filio relinquunt.

Anno DCCCLXXIX. Moritur Ludovicus Balbus: & Anno DCCCLXXXI. Carolus Crassus Calvi frater Italiam vi occupat, & à Joanne VIII. Augustus creatur. Aimoinus lib. 1. c. 60. Ludovicus Balbus tres filios reliquit Ludovicum, Carlomanum, & Carolum Simplicem. Carlomanno Regi successit Ludovicus filius cognomento Ignavus.

Anno DCCCLXXXVIII. Decedit Carolus Crassus à suis Regno.

(a) V. etiam c. 26, apud eund. Auctor. Baron. ad Ann. DCCCLXX.

160 Lib.I. §. VI. Tertius textus Canonicus

Regno dejectus; & Arnulpho Carlomanni filio suffecto, Imperium Francicum miserè in factiones scinditur & conflictatur. In Italia Berengarius Dux Forojuliensis Rex acclamatur. Guido Lamberti Ducis Spoletani filius Imperium, in Galliis Odo Comes Parisiensis & Rudolphus Conradi filius regnum usurpat: solus Regiae stirpis Carolus simplex legitimus Regni hæres supererat; sed puer, & tot Tyrannis impar. Huc Imperium à morte Caroli M. evaserat ambitione & discordia scissum.

Anno DCCCXCII. Wido Dux Spoletanus Imperator à Formoso Pontifice, qui Stephano successorat, renunciatur, Berengario, & Arnulpho indignantibus.

Anno DCCCXCVI. Arnulphus Rex Germaniæ Romam capit, in eos, qui Pontificem afflixerant, animadvertisit, & ab eodem coronationem & Imperium extorquet, cùm priùs Widonem ejusque filium Lambertum Imperatores dixisset.

Anno DCCCXCVIII. Carolus simplex Ludovici Balbi filius legitimus Francorum Rex, fœdus cum Northmannis ethnicis parat, eorum armis contra Odonem usurpus Franciæ Tyrannum; sed Fulco Archiepiscopus Rhemensis re intellectâ, Carolum ab inceptis revocat, minatus, nisi impio fœdere absistat: *Se nunquam ei fidelem extiturum, sed et quoscunque posset ab ejus fidelitate revocaturum, et cum omnibus coepiscopis suis ipsum Regem ejusque sequaces excommunicaturum atque aeterno anathemate damnaturum.* Verba sunt Fulconis apud Flodoardum lib. 4. c. 5. Paruit Carolus bene monenti, & Deus in præmium auditus sacerdotis, Odonem Regni æmulum è medio sustulit.

Anno DCCCXCIX Arnulphus & Wido Imperatores morte sublati.

Annus DCCCC. Ob Principum factiones, intrusosque, ut quisque prævalebat, Pontifices, Ecclesiæ fatalis fuit.

Anno DCCCCVI. Coacta Romæ Synodus, in qua à Joanne IX. Pontifice examinatis duorum Regum Berengarii videlicet & Lamberti Widonis filii juribus, ex omnium Patrum sententia Lambertus Berengario, quod vi coronationem extorsisset, præfertur. (a)

Anno CMVIII. Romæ corrupti mores peccandi; libertas eò devenerant, ut meretrici omnia parerent. Maroziam vocabant: fæmi-

(a) Luitprandus lib. I. cap. 10. Spondanus ad hunc Annus.

fæminam opibus, familiâ, clientelis, & præsertim vultu formâque præponentem ; ex cuius arbitrio nutuque Pontifices alii submoti, alii eveneti, ut plus gratiæ & amoris apud fæminam habebant, Româ, quis crederet? meretrici obsequente.

Anno DCCCCXII. Moritur Ludovicus Germaniæ Rex, & filius Arnulphi Imperatoris : in quo Reges Germani familiæ Carolinæ defecerunt ; Ludovicus enim duas tantum filias reliquit Placidiam & Mathildam : Placidia Carolo I. Franciæ, Mathilda Henrico Aucupi Saxonîæ Ducibus junctæ. Jure legitimæ successionis Regnum Germaniæ ad Carolum simplicem Franciæ Regem spectabat, utpote ex familia Carolina natum : sed magnates Germani, Carolo ob ignaviam contempto, Ottonem Saxonîæ Ducem ad Regnum, vacuamque coronam vocant, & hoc Principatum recusante Conrado deferunt. Otto Frising. lib. 6. cap. 16. Morerus in vita Conradi I. Spondanus ad hunc annum.

Notat Joannes Tilius in *Chronico Regum Francorum* : Tot dissidia, rerumq; fluctus in Gallia extitisse à Carolo Calvo ad mortem Caroli simplicis, ut usq; certò sciri possit, quis potissimum regnârit.

Anno DCCCCXV. Joannes X. Berengarium Foro juliensium Ducem, posteà Italîæ Regem ob bellum Saracenis illatum Imperatorem ungit. Sigon. *de Regno. Ital. lib. 6.*

Anno DCCCCXIX. Moritur Conradus Germaniæ Rex, & Henticum Aucupem Saxonîæ Ducem, Ottonis filium Regni successorem habet. Henticus cum velatam viduam duxisset, ab Episcopis citatus, facti pœnitens Romam pedes proficisciunt, & viduam dimittit illustri pœnitentia exemplo.

Anno DCCCCXXIV. Berengarius Imperator, quod Hunnos, & Hungaros in Italiam evocasset, odio Rudolphi Francorum Regis, à suis occiditur.

Anno DCCCCXXVI. Hugo Comes Provinciæ vel Arelatensis eligitur Italîæ Rex.

Anno DCCCCXXIX. Moritur Carolus Simplex relicto filio Ludovico.

Anno DCCCCXXXVI. Moritur Henricus, & Regnum Germaniæ Ottoni filio relinquit. In Gallia mortuo Rudolfo Re-

ge inungitur Ludovicus transmarinus, qui in Anglia metu Tyrannorum educabatur, Caroli Simplicis filius.

Anno DCCCCXXXVII. In comitiis generalibus Aquisgranum indictis, Otto Magnus, Henrici Aucupis filius, Rex Germaniae pronunciatur, & ab Archiepiscopo Moguntino ungitur.

Anno DCCCCL. Lotharius ultimus Francorum in Italia Rex veneno perit, eamque Berengarius invadit. Adelais Lotharii conjux, & Agapetus II. Papa Ottomem Germaniae Regem & victoriis florentem contra Berengarii Tyrannidem in Italiam vocant. Leo Ostienl. lib. 1. cap. 64. Otto Italianam ingressus Berengarium filiumque vincit, & in fugam vertit; Adelaudem Lotharii Conjugem ducit. Flodoardus in Chron. ad annum DCCCCL. Observa, Ottomem omnes ferme provincias, quas olim Carolus possederat, vendicasse, suoque Regno adjecisse.

Anno DCCCCXL. Cum Berengarius Italiam miserè vastaret, Joannes XII. Ottomem implorat contra Hunnos bellantem, cique Imperium & Urbem offert, si à Berengario oblata restituat Romanæ Sedi, cique juramento se addicat. Exstat juramentum Ottonis in c. *Tibi Domino 33. dist. 63.* Otto Berengarium iterum fundit, Romanam invehitur, & Imperator acclamatur: à Joanne XII. inungitur, & omnes Pipini & Caroli M. donationes confirmat: Magnus & ipse ob res pace & bello præclarè gestas appellatus. (a)

Anno DCCCCLXIII. Gravissimæ inter Pontificem & Ottomem Imperatorem natæ similitates. Caula dissidiis, quod hostibus Pontificis favere, & ablata Ecclesiæ restituere nolle Otto dicetur. Ergo Pontifex Adalberto Berengarii filio adhærere, contempto jurejurando, quo se Ottoni adstrinxerat. Imperator missis Legatis innocentiam suam purgat, sed implacato Pontifice, Romanum cum exercitu advolat, Romanos in potestatem recipit, eosque juramento adgit, nunquam alium Pontificem electuros, quam quem Otto filiique vellent: Concilium dein coactum, ubi Joannes XII. in ordinem redactus, & Leo suffeitus est. (b) Hic est ille Leo VIII. cuius meminit Gratianus, c. in Synodo. dist. 63. Cum Romani Joannem revocassent, illoque extincto Benedictum V. suffecissent, Roma ab

(a) Vide Baron. ad annum DCCCCXLII.

(b) Vide Baron. ad annum DCCCCLXIV.

ma ab Ottone iterum capta, Romani ad satietatem casi, Benedictus exilio deportatus, & Leone vivis exempto, ejusdem Ottonis iussu Joannes XIII. electus.

Anno DCCCCLXVII. Firmata inter Pontificem & Ottone-
nem Imperatorem amicitia, ejusque filius Otto II. ab eodem Joan-
ne Pontifice Augustus coronatus. Obiit Otto Magnus Anno
DCCCLXXIII. & Imperium Ottoni filio reliquit.

Sic Imperium Romanum à Francis Carolinæ stirpis, ad Fran-
cos Saxonice Domus & familiæ transiit. Primus Imperator Otto
Magnus, non Henricus I. cognomento auceps, renunciatus est:
nam teste Witichindo l. 1. gest. Saxon. cùm Henrico offerretur un-
ctio, & Diadema à summo Pontifice, non sprexit, nec tamen suscepit,
Satis, inquiens, mihi est, ut p̄ meis Majoribus Rex dicar, & designer
divinâ agente gratiâ & vestrâ pietate: penes meliores verò nobis unctio
& diadema sit, tanto honore nos indigos arbitramur.

Abbas Urspergensis in Chronico Anno DCCCCXX. Henricus,
inquit, renuit diadema & unctio nem, solo nomine Regis contentus. Alber-
tus Kranz. lib. 3. Saxon. c. 8. Henrico diadema cum consecratione ad impe-
rialē dignitatē Joannes repromisit: Henricus autem satis sibi videri
respondit, quod primus ad Regniculmen pervenisset, diadema Imperii ma-
joribus debitum. (a) Ubi plurimorum testimoniis clarè ostendit, fuisse
hanc translationem Imperii factam auctoritate summi Pontificis.

Ceterū in toto hujus secundæ translationis contextu, mul-
ta iterum exempla occurunt à summis Pontificibus in Reges exer-
citæ potestatis. Nam Concilii Compendiensis & procerum Fran-
ciae decretum, quo Ludovico Pio Imperium abrogabatur filiis
tradendum, Gregorius IV. rescindit, & Augustum loco restituit.
Lotharius Imperator in Conventu Aquisgraniensi ab Episcopis
Regno & Imperio dejicitur. Nicolaus I. Lothario, nisi abdicatâ
pellice, Theutpergam uxorem recipiat, Regni jacturam minatur.
Hadrianus II. jubet Carolum Calvum Regnum, quod invaserat,
Ludovico Imperatori legitimo haeredi restituere, nec obtemperanti
pœnas indicit. Joannes VIII. Carolo Calvo, excluso fratre natu ma-
jore, Imperium confert, & hanc collationem Episcopi Galli in syno-
do Pontigonensi ratam habent. Plura omittimus, suóque loco re-
servamus.

(a) Vide Bellarm. de translatione Imperii l. 2. c. 2. & c. 3.

XIII. Accedamus jam ad ipsam Decretalem recitandam, cuius scribendæ hæc occasio fuit. Mortuo Henrico V. Imperatore, quem Cælestinus III. excommunicaverat, Philippus Hentici frater & Sueviæ Dux pluribus Principum suffragiis electus fuerat, & Moguntiæ unctus coronatusque, acceptâ tamen priùs, & secretò excommunicatis absolutione per Legatos Apostolicos, quâ tenebatur ob invasum Ecclesiæ patrimonium. Sed alia minórque Principum pars Ottoni Saxonie Ducis in conventu Aquisgrani habito Imperium ac coronam defert. Legatus Sedis Apostolicæ, ut factiones componeret, Ottонem legitimum Imperatorem dicit, & Henricum abdicat. Re ad Innocentium III. delatâ, & ipse pro Ottone præsentem Decretalem dedit. V. Raynaldum ad annum MCC.n. 22.

INNOCENTIUS III.

DUCI CARINTHIÆ.

Venerabilem fratrem nostrum Salisburgensem Archiepiscopum, & dilectum filium Abbatem de Salem, & nobilem virum Marchionem Orientalem, quorundam Principum nuntios ad Sedem Apostolicam destinatos benignè recepimus, & eis benevolam duxiimus audientiam indulgendam &c. Nos qui secundum Apostolica servitutis officium sumus singulis in justitia debitores, sicut justitiam nostram nolumus ab aliis usurpari, sic jus Principum nolumus nobis vendicare. Unde illis Principibus juri & potestate eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promovendum, recognoscimus, ad quos de jure ac antiqua consuetudine noscitur pertinere, præsertim cum ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolicâ Sede pverterit, qua Romanum Imperium in personam magnifici Caroli à Gracis transtulit in Germanos. Sed & Principes recognoscere debent, & utiq; recognoscunt, sicut iidem in nostra recognovere præsentia: quod ius & autoritas examinandi personam electam in Regem, & promovendam ad Imperium, ad nos spectat, qui eum mungimus, consecramus, & coronamus, &c. Nunquid enim si Principes non solùm in discordia, sed etiam in concordia sacrilegum quemcunque, vel excommunicatum in Regem, tyrannum vel fatuum hereticum eligerent, aut Paganum, nos inungere, consecrare & coronare hominem huiusmodi deberemus? Absit omnino. Objectioni ergo Principum respondentes, asserimus, quod Legatus noster appro-

approbando Regem, & reprobando Ducem, nec Electoris gessit personam, nec recognitoris, sed denuntiatoris officium, quia personam Ducis eiusdem indignam, & personam Regis denuntiavit idoneam, quoad Imperium obtinendum, non tam propter studia eligentium, quam propter merita electorum, quamvis plures ex illis, qui eligendi Regem, Imperatorem promovendum de jure & consuetudine obtinuerint potestatem, consensisse perhibeantur in ipsum Regem, & ex eo quod factores Ducis absentibus aliis, & contemptis ipsum eligere presumperunt, pateat eos perperam processisse, unde privilegium mernerunt amittere, qui permisso sibi abusi sunt potestate, &c. Nos utique non Ducem, sed reliquum reputamus & nominamus Regem, Justitia exigente. Quod autem, cum in electione vota Principum dividuntur, post admonitionem, & expectationem alteri partium favere possimus, maximè postquam à nobis unctio, consecratio, & coronatio postulantur: iure patet pariter & exemplo. Nunquid enim si Principes admoniti & expectati vel non potuerunt, vel noluerunt in unum propositum convenire, Sedes Apostolica Advocato & Defensore carebit: eorumq; culpa ipsi redundabit in pœnam &c. Nobilitatem ergo tuam monentes per Apostolica scripta mandamus, quatenus à prefato Dnce recedas omnino, non obstante juramento, si quod ei ratione Regni fecisti, cum (eo quantum ad obtinendum Imperium reprobato) juramentum hujusmodi non debeat observari.

Observa circa praesentem Decretalem, ipsos etiam Principes Electores agnovisse & fassos esse, quod Jus & auctoritas examinandi personam electam in Regem, eamque ad Imperium promovendi, ad Pontificem spectet, ut patet ex illis verbis: Sed & Principes recognoscere debent, & utiq; recognoscunt, sicut iidem in nostra recognovere praesentia &c. Neque hoc Pontifex unquam diceret, multoque minus scriberet, nisi compertum, & planè certum; alioquin facile, claroque sole falsi convincendus. Deinde in eadem Decretali insinuat Innocentius rationem, ob quam Regna & Imperia indirectè & casualiter subjacent pontificum auctoritati, ubi dicit: Nunquid enim si Principes vel non potuerunt, vel noluerunt in unum propositum convenire, Sedes Apostolica Advocato & Defensore carebit, eorumq; culpa ipsi redundabit in pœnam?